

CSENDŐRSÉGI LAPOK

MEGJELNIK
HAVONTA KÉTSZER

SZERKESZTI
PINCZÉS ZOLTÁN
SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre — — 12 pengő
Félévre — — — 6 pengő
Negyedévre — — 3 pengő

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, I. ORSZÁGHÁZ-UTCA 30

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő, negyedévre 3 pengő

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.
Amen.*

Legyünk résen!

A napokban megint lehullott a lepel egy földalatti kommunista társaságról, 60—70 ember újra börtönbe került azért, mert vakon követte Moszkva véreskezű urainak parancsát.

Ez a mi esetünk csak egy kis epizódja annak a nagy erőfeszítésnek, amelyet a kommunista Oroszország zsarnokai a világ forradalmasítására kifejtenek. Oroszország már nem bírja tovább a kommunizmust és annak rettenetes pusztításait. Napról-napra kétségtelegebbé válik, hogy az annyi vért követelt kísérlet kudarcot vallott, és hogy Oroszország vezetői számára a menekvésnek csak két útja van: vagy visszatérnek oda, ahonnan a végzetes lejtőre tévedtek, vagy pedig magukkal rántják az egész földkerekséget a megsemmisülésbe s akkor garázdálkodhatnak tovább még tíz vagy húsz esztendeig. Az első út persze veszélyesebb, mint a második, mert számonkéréssel jár, azt pedig mindenáron el kell kerülni!

Kommunista propagandát nem nehéz csinálni, mert a rombolásra hamarabb akad jelentkező, mint az építésre. Különösen, ha még jól meg is fizetik. Elbámul az ember, mikor olvassa, hogy egyes kommunista agitátorok ezer dollár (hatezer pengő, hetvenötmillió korona) havi fizetést kaptak és hogy az egyik elfogott agitátornak csak az utazóbőröndjei és az azokba csomagolt ruhaneműi is már vagyont értek. Képzeltető milyen meggyőződéssel ecsetelték ezek a selyeminges proletárok az ezer dolláros kommunista menyország gyönyörűségeit, a főkötőt és a gerstlit azonban egészen bizonyosan elfelejtették megemlíteni, már pedig a becsületes munkásnak náluk a legjobb esetben is csak ez a bére, ha ugyan fel nem kötik azért, mert a munkájáért tisztességesebb bért merészel követelni.

Magyarországon nem lesz még egyszer kommunizmus, az bizonyos. Az a néhány száz ember, akit sikerült félrevezetniök, elenyészik az egész ország mellett, amely már torkig lakott üres és hazug jelszavakkal. De a biztonságnak és a kommunizmussal szemben való erkölcsi immunitásnak ez a tudata nem szabad, hogy elbizakodottakká és nemtörődökké tegyen minket ezekkel az időközönként megisméltendő jelenségekkel szemben, nem szabad, hogy a próbálkozások felett lekicsinylő mosollyal napirendre térjünk, mert az ország

zavartalan közbiztonságának szolgálatában nemcsak azért vagyunk felelősök, amit cselekszünk, hanem azért is, amit elmulasztunk.

Ma nagyon is nyitott szemmel kell a csendőrnek járnia, ha valóban rendet akar tartani a körletében. Azzal, hogy elfogja a rablógyilkost, meg a tolvajt, hogy feljelenti a kihágót, kétségtelegenül értékes szolgálatot tesz a közbiztonság ügyének, de még nem merítette ki a kötelességét. Egy pillanatra sem szabad szem elől tévesztenie, hogy a látszólag nyugodt felszín alatt az ő körletében is olyan aknamunka folyhatik, amelynek még csírájában való felfedezését és elfojtását az ország és a nemzet jövőjének érdeke feltétlenül megköveteli. Ezen a téren is mutassa meg minden egyes örs, hogy hivatása magaslatán áll, hogy éberségén és felkészültségén megtörik a moszkvai ördögök minden próbálkozása.

A kiderítetlen esetek teljes hiánya mellett sem ura körletének az az örs, amelyiknek a szeme s füle nem lát s nem hall — a föld alá is, ahol sejtről-sejtre szaporodnak a társadalom bomlasztására törekvő szervezetek.

Mi, csendőrök, nagyon jól tudjuk már, hogy mi a kommunizmus, mert a saját bőrünkön szereztük meg hozzá a tapasztalatot. Vértanúink sorsa megmutatta, hogy mi várt volna minden csendőrre, ha uralmuknak vége nem szakad. Ezután sem várhatnánk tőlük kíméletet, ne legyünk hát mi sem kíméletesek velük szemben, mert nem érdemlik meg. A mi erkölcsünk mások, mint az övéik, mi nem gyilkolunk halomra embert, még kommunistát sem. De ártalmatlanokká kell tennünk őket azzal, hogy oda juttatjuk valamennyit, ahova valók — a börtönbe. A többi a törvény dolga.

A kommunizmus nem politika. Mint ahogy nem politika az sem, ha egy rablóbanda gyilkosságok és rablások elkövetésére szövetkezik. Elvek és világnézetek harcában csak addig adjuk meg a meggyőződésnek kijáró tiszteletet, amíg az ellenfél harceszközei is tisztességesek. De mihelyt valaki golyóval és akasztófával akarja a maga meggyőződését ellenfelére kényszeríteni, akkor természetesnek kell találnia, ha ellenfele is ugyanezekkel védekezik.

Március 21-én, a kommunizmus gyászos emléknapiján egynehány száz kommunista tüntetni akart Budapesten. A tüntetés most már — azt hisszük — el fog maradni. Mi is azt tartjuk, hogy nem érdemes. Ámbár talán ezer dollárért illő volna kockáztatni is valamit. Csakhogy az ezerdolláros elvtársaknak több eszük van annál, sem hogy a saját bőrüket kockáztatnák. A másét már inkább. Nem hisszük, hogy akadna reá vállalkozó, de ha mégis igen, hát állunk elébe!

A magyar faj sorsa.

Írta: Dr. CZIÁKY FERENC altanácsnok ügyész.

(Befejező közlemény.)

A török uralom elől elmenekült földesurak csak azzal tarthatták fenn jobbágyaikkal az összeköttetést, hogy a jobbágyok időközönként távollévő földesuraiknak a tulajdonjog elismerése gyanánt egy-két aranyat, egy pár karmazsin eszimat stb. fizettek és ezzel a birtokjog folytonosságának fenntartása biztosított. Ebben a két tényben látom a magyar faj akkori fennmaradásának magyarázatát.

Amint a török kiveretett, az elpusztult magyar földön új életre kellett berendezkednie a magyar fajnak.

E berendezkedés közben azonban elébe állott egy kérelhetetlen, erős ellenség: a bécsi hatalom politikai érdeke.

A bécsi udvar ugyanis — ahonnan akkor I. Lipót császár nevében és történelmi felelőssége mellett fél Európa sorsát intézték — a fegyver jogán: arra hivatkozott, hogy ők verték ki hazánkból a törököt, rendelkezni akart a magyar földdel is. Elérkezettnek látták Bécsben az időt ahhoz, hogy a Dunamentén egy hatalmas osztrák birodalmat szervezzenek, amelynek Bécs, a császárváros legyen a hatalmi központja.

E cél megvalósításánál egyik legnagyobb akadályt a magyar faj képezte. Érezték és tudták ugyanis a bécsi érdekkör képviselői, hogy a magyar faj a Duna völgyének legértékesebb részét tartja birtokában. Tudták azt is, hogy a magyar faj összes életenergiájával ragaszkodik ahhoz, hogy Kárpátokövezte ősi földjén ő legyen az uralkodó nép és hogy nemzeti önállóságát soha fel nem adja.

Viszont arról is meg volt Bécs győződve, hogy a magyar faj sorsa szorosán, elválaszthatatlanul összefügg a magyar föld sorsával. Végül, hogy a magyar faj nemzetfenntartó ereje a középnemes-ségben van legerősebben kifejlődve.

Miután Bécs kitűzte maga elé a célt és felismerte az akadályokat, a hatalmi helyzetéből folyó eszközökkel meg is indította aknamunkáját, mely az akadályok legyőzése révén a céljához vezethetett.

Ennek a magyar nemzetgyilkos mozgalomnak élére Kollonics Lipót bíboros-hercegprimás állott, aki úgy érezte, hogy mint a bécsi udvar által Magyarország első főpapi székébe emelt egyén, az egyház révén a lelkekre feltétlen hatást fog gyakorolhatni.

Kiadta tehát a hármasszó: Magyarországot először koldussá, azután katolikussá és végül németté kell tenni.

A koldussá tételt egy földreform-akció útján gondolták keresztülvihetőnek, mert tudták azt, hogy a magyar nép a földből nyeri erőforrásait.

A török megszállás alól felszabadult földek birtokosait felhívták, hogy okmányokkal igazolják, miképp annak a földterületnek, amelyre igényt tartanak — tulajdonosai. E célból Pozsony, Kassa és Zágráb székhelyekkel felállították az ú. n. „neoaquistica commisio“-kat.

Ezen birtokszerző bizottságok előtt tartozott minden magyar birtokos igazolni, hogy birtokát milyen jogcímen, mikor melyik őse szerezte; igazolnia kellett a szerző őstől való leszármazás tényét és azt is, hogy időközben magszakadás nem következett be, vagyis az ősi család nem halt ki.

Ha ezt minden kétséget kizárólag igazolni nem tudták, úgy birtokaikat elvesztették és azokat kül-

Menyasszonyom.

Írta: BEÖTHY KÁLMÁN százados.

... Akkor már hideg szelek szaladtak le a Körösre és a váradi utcákba a Hágóról s a Kálvárián árvák lettek lassan a faágak. Reggelenként ködben tűnődött a városháza, meg szemben vele a László-templom tornya régi, szép napokról, csudás változásokról... Kegyetlen, fekete, hosszú szuronyok villantak alattuk és furcsa zene verődött oldalukhoz, mikor az „urak“ parádéztek.

A „meghódított“ lelkek még izzottak, itt-ott láng csapott fel s az öklök türelmetlenek voltak. Akkor még lobogott a Hit s nőtt a keserű szívek serege...

Mi, „hadifoglyok“ jelentkezni jártunk az „urak“ elé naponta s naponta száz formában emlékeztettek bennünket: kik és mik vagyunk. Elbírtuk.

Azt is elbírtam, mikor nevelőanyám sírjához nem engedtek el, — ki a városból s még azt is elbírtam, hogy öcsém rettentő halála hírére nyugodt maradjak...

Jött a híre, hogy Craiovából, hol „fogoly“ volt, megszökött.

A kínok, a sebek megsokasodtak rajta, elég volt s nekivágott a vad hegyeknek... Már bent bujdosott a Tömös-völgyben, mikor egyik éjjel a vihar az üldözőit is bevverte a barlangba, ahol lenyomorodott, összetört esontjait, fájó, nélkülözött, hazavágyó lelkét pihentette.

Ott fogták s jött a híre, hogy egész éjjel jól bántak vele. Azt hitte szegény: nem ismerték meg. Pedig ismerték, mert Luck alatt olyan vágást kapott egy kozáktól, amelyet ezek közül talán egy s amely örökké ott égett az arcán, hiába volt a bozontos szakáll...

Hosszúfalu mellett hajnal szakadt s a barlang alatt kúszott a völgybe le szegény öcsém s az üldözők. Kúszott a tömösi őrház felé s már a régi zárda mellett jártak, mikor a járőrvezető arcára rettenetes vigyorgás telepedett...

Ásó került az útmestertől s öcsém ott ásott a vasúti sín mellett. Félóraig? Óraig?... Puskatús sürgette, ököl hajtotta: sírt ásott... Odahullott a verejtéke, oda a könnye is az ásója alá. Kit siratott?... Önmagát — nem! Melegszemű Apánkat? Az ő Máriáját? Tudom is én. Önsírja ásásánál van az embernek mit siratnia...

Aztán... Aztán beállott a gödörbe, mosolyogva. Mosolyogva türte, hogy földeljük, temessék...

Aztán... már csak a feje látszott ki. Szép, hullámos, szőke haja. — azt írta a tömösi leányismerősöm — mint a glória fedte a fejét s barna szemében valami esdálatos tűz gyulladt... Híre jött, hogy mikor azután felállott vele szemben az emberruhás szörnyek nyomorult kis csapata, kacagott. Belekacagott a járőrvezető feketeszájú puskájaiba, bele a lángba, ami onnan kicsapott feléje. Kacagott élesen, mikor a másik is célba vette s úgy harsogott a patak völgy végéig fel Predeálig, hogy a Nagyköhavasról nagyot lendültek a baglyok, a visszhang rémesen sikoltott s elnyomta a fegyverdőrdüléseket.

Már négy-öt bíborér festette arcát s az öcsém mégis kacagott... Beleőrült.

Még ezt is kibírtam.

Mit bántam, hogy örök vigyáztak lakásomra, hol az apámmal együtt nyomorogtam, mit bántam, hogy minden lépésem tudott volt s hogy a kenyérgond szorított — nem bántam, de a szabadság vágya kínozott rettentő súllyal.

Határoztam. November volt és én elköltöztem apámtól. Ne bántssák, ha szökni fogok. Megtépődött már a

földről — főképp Ausztriából — behozott idegeneknek adományozta I. Lipót.

Ennek az eljárásnak folyományaként csak magában az 1867-ik évben 167 idegent, „új földesurat“ honosítottak, miután előzőleg ezek nagy adománybirtokokat kaptak.

Csernojevits Arzén ipeki patriarcha vezetése alatt 37.000 szerb családot telepítettek be a Bácskába, Szentendrére és Arad megyébe.

Ezek a szerbek, továbbá azok, akik részben a török nyomása elől jöttek be a Balkánról hazánkba, részint a török megszállás alatt szivárogtak be az elpusztult magyar földre, az 1691-ik évben I. Lipóttól nagyjelentőségű kiváltságlevelet kaptak, ami által valósággal ki lettek véve a magyar állam fenntartása alól.

A Buda környéki községekbe, Bács-Bodrog, Tolna, Baranya és Vas vármegyékbe, valamint a Bakonyba ekkor telepítették le a német telepeseket.

Csanád és Csongrád megyékbe ekkor kerültek be a tótok.

Ellenszolgáltatásul azt kívánta a bécsi kormány e telepesektől: hogy a magyar állameszme ellenségei legyenek és az összmonarchia eszméjét igyekezzenek megvalósítani.

1702-ben az egész Jász-kúnságot a német lovagrendnek adták el. Ekkor süllyedtek le a jász-kúnok az eddigi szabad birtokosi állapotukból jobbágyokká és zselléreké.

Ha pedig egyes magyar birtokosoknak a sors kivételes kegyelme folytán feltétlen bizonyossággal sikerült igazolniok ősi birtokukhoz való jussukat, úgy az ilyen birtokosokra — azon a címen, hogy a török elleni felszabadító hadjárat költségeiben részesülni tartoznak — óriási vagyonszármányt vetettek ki. Miután pedig az akkori szűk pénzügyi

viszonyok közt azt nem voltak képesek megfizetni, birtokuktól részben vagy egészben ez okból kényszerültek megválni.

Így, ilyen körülmények között, akkor csúszott ki a magyar föld tekintélyes része a magyar faj kezéből. Ekkor indult meg az a tragikus és végeredményében Trianonhoz vezetett folyamat, amely a magyar faj rovására idegeneket hozott be a magyar földre egyrészt azért, hogy a magyar rögöt idegen kezére juttassa, másfelől azért, hogy azt az uralmi helyzetet, amit addig a magyar faj ősi hazájában számarányánál és történelmi jogainál fogva elfoglalt, elveszíthesse.

1687-től 1741-ig folyt hol erőszakosan, hol ravaszsággal az a Bécsből irányított telepítési politika, ami azt eredményezte, hogy a véres háborúkban elpusztult magyar faj helyére szerbek, oláhok, németek és tótok kerültek és ily módon Magyarország tiszta magyaros jellegét elveszítvén, nemzetiségi állammá lett.

A magyar nemzet ellen intézett ezen tervszerű támadások ellen védekezett a magyar faj a Bocskay, Bethlen és a Rákóczyak által vezetett küzdelmekben. Ezek által mutatta ki a magyar faj azt, hogy állami létét feladni nem hajlandó és nincs semmi kedve ahhoz, hogy beolvadjon az osztrák birodalomba.

Ebben domborodik ki tehát ezeknek a szabadságharcoknak a magyar faj életsorsára döntő jelentőségük. Bár ezek a harcok egyben veszteséget is hoztak a magyar fajra, mert hiszen a szabadságharcok alatt épen a magyar fajtanak legderékabb, legönérzetesebb és legöntudatosabb egyedei pusztultak el. Míg ugyanakkor a bécsi udvar dédelgett nemzetiségei békében élvén, gyarapodhattak és a magyar faj rovására erősödhetek.

lelke s már összenyomódott valaha keményvonalú válla a kínoktól; elég legyen neki. Elköltöztem hát s készültem a szökésre. Állást vállaltam. Hígyjék: megnyugodtam. Bensőm égett s oly nagyon vágytam el, nagyon messze hirt magyar területre, hogy féltem az arcomat másnak mutatni. Nem hittem már, csak apámnak s menyasszonyomnak. Attól eljöttem. Ehhez sem jártam. Nyomomban kopók és vadak szimatoltak, ne legyen miattam másnak baja. Ott . . . akkor nem volt törvény, felelősség, kérdőrevonás, ott senki nem felelt cselekedeteiért, a legaljasabb cselekedet is gyönyörű, hazafias dolog volt. Ott büszkén lehetett ilyenekkel díszelkedni; hír jutott gyallázatosságért s babér nőtt a szomorú véreseppekből . . . Ha kell — hát legyen elég csak én, egyedül . . .

Durva szitkok között csapódott be lakásom ajtaja s az ágyam melegéből vad markok dobtak ki. Egy őrmester ordított előttem pálinkabűzös szájjal. Alig kapkodtam magamra valami ruhát s már kint voltam. Be sem csukhattam kis szobámat, vissza sem nézhettem szép terveim, vágyaim termőkertjébe, pedig de gyönyörű lett volna egy pillanatra még, most, hogy minden hiába született . . .

Ott didergett a párás kövezeten egy csoport. Mindenki ismerős. Egytől-egyig mind az én fajtam: mind hozzám melegült mindjárt a szemével. Közük léptek és „Mars!“ — tovább. Nem is kérdeztem sokat magamtól: Miért? Hová? . . . Úgy tűnt fel, hogy ez sorsomhoz tartozik. Én is a „vézmadarak“ közül vagyok s az „urak“ ezt nem tűrhetik . . . Majd megtörünk mi is, mint a brassói apát . . .

Ahogy a Miseriek gyógyszerárához közeledtünk, eszembe jutott, hogy valamikor vasárnapokon itt sétált az ország egyik legszebb, legelegánsabb hölgyközönsége a Barátok templomából jövet s most itt, velem,

mellettem e pillanatban talán az egész földkerekség legszánandóbb teremtményei mennek ismeretlen, csak sejtethető percek, napok elé . . .

Jó volt, hogy a templom tornya elém tűnt s beledobult a csöndbe a harang! Jó, mert talán . . .

Néptelen és hideg volt az utca, csak itt-ott hangzott, szakadt fel egy zokogás, egy sóhaj, valami moraj, ellebbent egy függöny, csattant egy ablak-zár s utánunk röppent az imádság . . .

Lassan nőtt a csoportunk. Innen is, túlra is jöttek a sorsomat osztó magamfajtájúak. Szótlanul és vékonyra szorított ajakkal, de valami csodás, csöndes büszkeség és a felsőbbség érzete ült az arcokon. Már az állomás felé jártunk s közben itt is, ott is közibünk dobódott egy új s mégis régi arc. Ott, ahol az öreg Múzeum aludt, azon a tájon, melegülni kezdett a szívem. Tegnap este itt jártam s búcsúztam szótlanul. Menyasszonyom házatól, az ablakoktól s azok mögött fiatal életem sok-sok szépségétől. Nézttem most is magamba mélyedten s tűnő gondolataim közé hirtelen dőrej vágódott: kapu csapódott s kilépett rajta hirtelen — Ó, a menyasszonyom, Nagy Borbála. Mellette négy hosszú szurony . . .

Aranyló haja tündökölt s az arca tiszta volt és nyugodt, mint a májusi hajnal. Tartása büszke és járása gyönyörű. Két keze összekulcsolt és mintha fehér virágra csúf féreg gyűrűzött volna, — a bilincs ott zörgött vérző csuklóján. Váratlan megjelenése e száz gond terhelte percekben döbbenetes volt. Mindenki ismerte, minden szem kerekre táglult megjelenésén. Megdermedtem . . . Ó is? Miért? . . . Én miattam? . . . Kiért, miért? . . . Elöntött a meleg, a hideg, reszkettem. Rettenetes gondolatok és képek rohantak meg, mérhetetlen keserűség ömlött a szívembe, megcsikordult a fogam s nem tudtam, mit cselekszem . . .

A lovagias magyar nemzet azonban ezt is elfelejtette és amikor Mária Terézia trónja és uralkodó családja érdekében kérő szóval segítségül hívta a magyar fajt, lelkesen adta oda királyáért: „életét és véréit.”

A következő 100 év: 1848-ig a gazdasági talpraállítás és erögyűjtés korszaka volt.

A pusztuló udvarházak felépültek. A romok felett új élet indult. A magyar föld átalakító ereje és történelmi varázsa közelebb hozta a magyar tradíciókhoz a betelepült idegeneket.

Az éghajlati és gazdasági viszonyok közössége, az anyaföld közös szeretete, a magyar kultúra átható ereje és a magyar faj tolerans voltának felismerése lassan ledöntögette azokat a válaszfalakat, amelyeket a bécsi udvar tudatosan emelt a magyar föld ősi birtokosai és az új földesurak közé.

Főleg a színmagyar területek közé beékelődött idegen telepések vették át a magyar faj nyelvét, szokásait és történelmi tradícióit és igyekeztek abba beleolvadni.

De vajjon teljes mérvben megtörtént-e ezen egybeolvadás?

Itt e kérdésnél elénkbe áll egy történelmi évszám: 1848 és felvonulnak lelki szemeink előtt azok a rettenetességek, amik közt az erdélyi oláh lakosság a magyar birtokosok százait kipusztította vagy azok a gyilkosságok, amelyeket a délvidéken lakó szerbek a magyar fajhoz tartozókkal szemben elkövettek.

A történelem lapjain olvashatjuk Jellasi horvátjainak a Dunántúl magyar népével szemben elkövetett kegyetlenségeit; avagy a Felvidék egyes részein garázdálkodott tót izgatók munkáját.

Keressük meg tehát e tényeket mozgató okokat és erőket és mutassunk rá arra, hogy 1687—1848-ig,

Odahullottam a lába elé s ő mosolyogva köszöntött és emelt fel magához. Rámnézett esodálatos kék szemével: lecsendesítette a véretem. Megcsókolt. Meleg kis szája még ajkamon volt, mikor durván, vadul elöktek tőle, hogy megtántorodtam. Bedobtak a sorba. Szememre vér borult, testem előrelendült s torkomon ordítás készült, de a menyasszonyom szeme visszaparancsolt. Láttam, hogy felvetett, büszke fejére akkor hullott a kelő nap első sugárkévéje, végigömlött rajta a fény, a meleg s a megszíneződött arcán ott pihent ez az Isten köszöntése. Úgy állott ott mellettünk, nyomorultaknál, mint az üde Tavasz, a pompázó Élet s a részeg hadnagy röhögve, állatias hördüléssel ugrott hozzá, hogy megcsókolja. Felvillanó, éhes szemét aztán jajgatva, ordítva fogta le: a bilincses leányököl véresre törte. Utána a halálos csöndben zengőn, tisztán esendült a menyasszonyom hangja: Nyomorult!...

Utána vér szakadt fel szegénynek az arcán, odacsattant a hadnagy korbácsa. Sokszor, élesen, kígyózva, vért serkentő dühvel... Nyomában a pribékek letétek szegényről a ruhát s hősín testén újból csattogott az ostor...

Kétségbeesve szabadult el egy irtózatossá ordítás belőlünk: összesűrűsödött keservünk kiobbant s a rongyosok, nyomorultak ökle odacsapott a pribékekre s a hosszú szuronyok sokaságába belezuhantak a testek s viharzó lelkünk hatalmas erejével szétléptük a hadnagyot és kíséretét...

Még ordított a jaj s dörgött a lövés, mikor menyasszonyom alélt testét karomra kapva, ott rohantam lihegve a hegyoldalra. — Utánam harsant még a gyilkolás lármája, elért még egy-egy irtózatossá kiáltás, szisszent egy-egy golyó s a városból riadó harsogott...

Szépséges, alélt arcáról vettem az erőt s törtem a bokrokat magam előtt, mikor hirtelen forróság szaladt

vagyis közel 200 év alatt miért nem tudta a magyar faj a nyakára telepített idegen nemzetiségeit teljesen magába olvasztani?

Ennek több oka volt!

Először is az, hogy a magyar fajnak örökös harcot kellett vívnia azért, hogy itt többszázéves hazájában önálló állami életét fenntarthassa és uralkodó faji jellegét megőrizze. A bécsi kormány ebben a harcban lépten-nyomon szembeállította a magyar államiság kérdésével a Magyarország földjén élő idegen nyelvű lakosok érdekét. Utóbbiakban kereste meg és hozta mozgásba azt a centrifugális erőt, ami államéletünk egységét volt hivatva megbontani.

A másik — nem kevésbé fontos — okot saját hibánkban kell keresnünk.

A magyar népnek az a része, amelyik a rendi alkotmány értelmében politikai jogokkal bírt, át volt itatva a latinos műveltséggel.

Középnemességünk, — jóllehet ezen társadalmi osztály védte és képviselte a magyar faj egyetemes érdekét — nem törődött a magyar nyelvvel; nem érezte át és nem értette meg a magyar nyelvnek összeolvasztó erejét, egyetemes vonzási képességeit. Évtizedek hosszú biztatása és politikai harca volt szükséges ahhoz, hogy a magyar nyelv állami nyelvvé legyen és a latint ebből a helyzetéből ki-mozdítsa.

Ha a magyar nyelvnek ezen elismertetéseért vívott hosszú küzdelmét végigtekintjük, láthatjuk, hogy 1830-ban is még ott tartunk, hogy országgyűlésen kell kimondani azt, miszerint „Magyarországon közhivatalt csak az viselhessen, aki magyarul tud.”

Az 1836-ik évi III-ik törvénycikk mondja ki

jobb karomra, utána megrándult gyöngé... megvert testű, tépett ruhájú, drága kis menyasszonyom. Megálltam; nézem a karom, nem fáj, seb nincs rajta, de csupa vér. Csupa vér volt szegény menyasszonyom odaömlött, meleg véréből... Szíven lötték, ott a karomban...

Odaborultam lassan melléje, kezembe vettem lezárt szemű szép fejét s folytattam a csókot, mit a gazok megszakítottak s hangtalanul elsírtam egy életet, el a mosolygást. Égő, száraz szemmel néztem, néztem sápadt arcát szegénynek s olyan nagyon jó lett volna ott két erős kezemmel kimarcangolni mellőmből a szívet — s megszünni...

Jó, hogy megmaradtam...

Szóltam hozzá, simogattam, csókokkal borítottam: nem tudtam hinni, hogy itthagytam engem és a benne bízókat. Lehetetlennek hittem. Néztem... s hogy lassan felemelkedett árva fejem, magam előtt lent Várad ébredése megmozgatta az agyamat. A napból arany ömlött a háztetőkre, a templomok bátran mutattak fel az Isten felé s lent a Kolozsvári-utcán elszaladt egy villamoskoesi. A mozgás, az Élet felért az agyamba s utána fékezhetetlen erővel zúdult le a könnyem fejemtartó ökleimre s elhidegült arcára szegény Mindenemnek.

Tudom is én, meddig tartott ez, mi volt körülem, mit tettem először, csak arra emlékszem, hogy egy vén hegyőre a premontreiek szőlőjének — segített sírt ásni.

Azóta gyűjtöm a Gyülekezőket... s nem engedem a sebeket gyógyulni; jó, ha fájnak azok. Tanulunk, mindent megtanulunk, hogy keserűségünket jobban érezhessük, — csak egyet nem tanulunk meg soha: Feledni, felejtetni...

elsőnek, hogy: „a törvények magyar szerkezete eredeti... és kétséges értelem eseteiben elhatározó.“

Csak az 1839—40-ik évi országgyűlés mondja ki, hogy ezentúl az országgyűlés és a magyar törvényhatóságok magyarul írnak fel a magyar királyhoz. Továbbá, hogy az anyakönyveket az összes gyülekezetek magyarul kötelesek vezetni.

És csak 1847-ben mondatott ki, hogy a közoktatás, közigazgatás, bíraskodás, törvényhozás és a királyi leiratok nyelve a magyar legyen. Vagyis ekkor lett Magyarországon államnyelv a magyar.

Míg tehát egyrészt a magyar nyelv csak a XIX-ik század közepén érte el az őt megillető helyet, addig a bécsi kormány már a II. Rákóczi Ferenc kuruc szabadságharcái idején, vagyis a XVIII-ik század elején már felébreszti a magyar földön, magyar rögből élő szerbek nemzetiségi öntudatát azért, hogy őket a magyar faj ellen izgat-hassa.

Ehhez a szerb nemzetiségi megmozduláshoz később a XIX-ik században a tótok mozgalma is hozzájárult. Így támasztott Bécs a magyar fajnak egyidőben a Felvidéken és Délmagyarországon belső ellenségeket. Akikhez csakhamar az oláh izgatók is csatlakoztak, hogy így körülvegyék a magyar fajt.

Sőt itt bent az országunk szívében hirdette Kollár János a pesti evangélikus tótok papja a nagy szláv világbirodalom: „Pánszlávia“ közeli eljövételét, amely az orosz cár alatt az Északi-jegestengertől az Adriáig terjedő egész területet magába fogja olvasztani.

A XIX-ik században fejlődött ki nálunk az illir mozgalom is, amelyik Horvátországban született meg azzal a bevallott céllal, hogy az összes délszlávokat egyesítse. Ez a horvát eredetű mozgalom harcolt a pozsonyi diétákon minden olyan mozgalom ellen, amelyik azt célozta, hogy latin nyelvvel szemben a magyar nyelv uralmát kell Magyarországon biztosítani.

Szomorúan jellemzi az akkori viszonyokat, hogy a magyar állameszme ádáz ellenségének: az illir mozgalom fejének: Gáj Lajos írónak e munkásságáért gyémánt gyűrűt ajándékozott a magyar király.

Ilyen viszonyban állott akkor egymással a magyar faj és a magyar uralkodó érdeke.

Történt pedig ez a XIX-ik század első felében! Tehát olyan történelmi időben, amikor a francia forradalom nyomán Európában a népfenség elve jutott érvényre, ami végelemzésében azt jelentette, hogy mindenütt a nép maga intézze saját sorsát, még pedig úgy, hogy a majoritás akarata feltétlenül érvényesüljön. Vagyis ez más szóval azt jelentette, hogy minden országban az legyen az uralkodó akarat: a törvény, az életberendezkedés, amit a többségben lévő faj akar, ami ennek az uralkodó fajnak az életérdeke.

Ezen népfenségnek nevezett, lényegében azonban *nacionalizmust* jelentő mozgalom olvasztotta be a francia kisebbségeket a többségbe. Így alakult ki a francia állampolgárság közös eszméjében az egységes francia nép, amelyik kiirtott magából minden olyan nemzetiségi kérdést, ami a francia államegység rovására próbált megmozdulni.

Ekkor alakult ki végső elemzésében Anglia állami egysége. Ekkor olvadtak be Spanyolország-

ban a spanyol fajtába a kisebbségek. Ekkor indult meg Itália földjén a nemzeti eszme kohézióanalízis ereje, ami ahhoz vezetett, hogy az olasz fajé ma Itália és az olasz érdek Európa nagyhatalmi kérdései között szerepel.

Ebben a fentebb vázolt helyzetünkben rejlik a magyar fajnak az a nagy történelmi tragikuma, hogy akkor, — abban az időben, — amikor Európa mai nagy népei kisebbségeik beolvasztásának kérdését a nacionalista eszmék erejével a maguk számára megoldották és így módon nemzeti államukat tökéletesen kiépítették — mi egyrészt faji helyzetünk parancsoló szavát sem értettük meg, másrészt közjogi helyzetünkben folyt elnyomottságunk következtében akcióképességünk csak az önfenn-tartásig ért el, csak a pusztá létünk megvédelmezéséig bírt ható erővel.

Ilyen történelmi tények mellett nevetségesen hat a trianoni békeszerződést ránk kényszerített győztesek azon érvelése, amellyel ezeréves földünk szétdarabolását azzal indokolták meg, hogy a „dolgok meglévő rendje, mégha ezeréves is, nem jogosult a jövőre nézve, ha igazságtalannak találtatt“. Nevetséges és történelmi abszurdum kimondani ránk, hogy mi nemzetiségeinket elnyomtuk és így igazságtalanságot követtünk el.

Hiszen a fentiekből láthatjuk, hogy a magyar fajnak ezeréves földjén a létfenntartásáért is harcolni kellett! Honnan vehettük volna tehát azt a felesleges energiát, ami szükséges lett volna ahhoz, hogy — amint azt a Nyugat mai nagy nemzetei tették — magunkba beolvasszuk a nemzeti kisebbségeinket.

Hogy miért nem alakulhatott ki az egységes magyar nemzeti állam? Feleletképpen elég rámutatnunk az 1848—49-ik évi szabadságharcra és az annak leveretését követő idők eseményeire. Ezek közt olvashatunk egy császári hirdetményt „von der Gleichberechtigung der Nationalitäten“, — vagyis „a nemzetiségek egyenjoguságáról“ — amely kétségbe vonja azt, mikép a magyar fajnak 1000 éves földjén uralkodó joga lenne.

Ezt igazolja a bécsi központi kormány azon intézkedése, amivel Délmagyarországon a szerb woywodinat felállította és Erdélyt elszakította az anyaországtól.

De kövessük csak tovább nyugodtan, ugrások nélkül a történelmi események folyását, hogy egész terjedelmében megérthessük a trianoni magyar tragédiát!

Az 1848-ik év korszakot jelentő eseményeket hozott a magyar fajra.

Az 1848-ik év eseményeit évről-évre halljuk a március 15-ikének nemzeti ünnepén.

Ez alkalommal nézzük meg azonban ezeket az eseményeket természetükben és további fejleményeikben és tegyük vizsgálatunk tárgyává: mit hoztak és mit eredményeztek a magyar fajnak ezek az események?

1848-ban eltörölték a rendiséget. Ez azt jelentette, hogy leomlottak azok a társadalmi válaszfalak, amelyek eddigelé a nemes és nem nemes magyar emberek közt fennállottak. Ez tényleg óriási jelentőségű volt azért, mert ezután nem volt többé semmi jogi akadály annak, hogy a magyar földön lakó népekből az egyetemes magyar nép kialakuljon.

Ha azonban a magyar faj szupremáciája szempontjából nézzük a dolgot, e ponton a következő hibát találjuk:

A régi rendi Magyarországon élő nemesség száz százalékban magyar volt, illetve híve volt a magyar állameszmének.

A külföldről bejött vagy itt telepített idegenek érezték és tudták azt, hogy ha a magyar államnak politikai jogokkal bíró tagjai akarnak lenni, ha abba a helyzetbe akarnak jutni, hogy itt tulajdonul földet szerezhessenek és azt vérükkel védhessék, úgy át kell venniök a magyar tradíciókat, meg kell tanulniok a magyar hazafias érzést, vagyis szívben és lélekben is magyarrá kell lenniök. És miután ezért érdemes volt küzdeni, teljes odaadással a fenti eszmék szolgálatába állottak, hogy így nemesekké legyenek.

Amint azonban a nemesi intézmény társadalmi piedestálja leromboltatott és a vele járó jogi, gazdasági és erkölcsi előnyök megszűntek, nem volt többé érdemes érte küzdeni, vagyis megszűnt egy óriási vonzó erő, ami azelőtt az ide került idegen fajtát a magyar szent korona eszméjéhez húzta és magyarrá tette.

Míg a régi magyar társadalom kifelé feltétlenül magyar jelleget mutatott és magyar nationalis érzés hatotta át, ettől fogva — a nemzetiségünk társadalmi és jogi egyenlővé tétele után — a magyar társas élet kevert, tarka jelleget mutatott és nemzeti jellegébe sok dissonans hang vegyült.

1848-ban kimondatott, hogy nemzetségére, nyelvére vagy történelmi eredetére tekintet nélkül mindenki — aki magyarul tud — lehet köztisztviselő.

Ez, amíg egyrészt előnyt jelentett, másrésztől azt a veszélyt is magában rejtette, hogy ezentúl olyanok is bekerülnek a magyar állam szolgálatába és a magyar államtitkoknak olyanok is tudói lesznek, akik csak színleg magyarok, míg lelkük mélyén idegen célok elfojtott tüze ég.

1848-ban eltörölték az ősiséget. Vagyis megsemmisítettek egy olyan intézményt, amelyiken 500 éven át a magyar birtokos- és jobbágyosztály existenciája nyugodott és amelyik eddig — minden hátránya mellett is — biztosítani tudta azt — a magyar faj szempontjából óriási jelentőségű — előnyt, hogy a magyar föld feltétlenül magyar kezekben legyen.

Az ősiség eltörlésének szükségszerű következménye lett a magyar föld szabad forgalma. Ha ehhez hozzágondoljuk az 1848–49-ik évek eseményeit: ezek közt visszaemlékezünk nagyapáink elbeszéléséből ismert azokra a gazdasági jelentőségű eseményekre, amiket a Kossuth-bankók elértéktelenedése, a pénz devalválódása jelentett és ha meggondoljuk, hogy a jobbágyság felszabadításakor váltságdíjúl kapott pénzek a volt magyar birtokos nemesség kezén mint Kossuth-bankók hogyan lettek semmivé, megtaláltuk az egyik főokát annak, hogy ha ma végig utazzuk hazánkat — miért találunk majdnem minden faluban egy-két omladozó magyar kuriát.

A magyar szabadságharcban tulajdonképpen az új magyar társadalom két csoportja vett részt: az előjogairól lemondott magyar középnemesség és a lemondás révén jogokat szerzett magyar népnek az a része, amelyik szívben-lélekben annyira magyar

volt, hogy hajlandó volt ennek a ténynek: a magyarságának még az áldozatait is viselni.

A szabadságharc leverése után azután épen ez a rész: a magyar fajnak legértékesebb része lett a Bach-korszak üldözött vadja.

Megteltek a börtönök és . . . elpusztultak a gazda nélkül maradt magyar tanyák!

Így tartott közel két évtizeden át a magyar faj vérvesztésének ez a folyamata!

1867-ben, — vagyis akkor, amikor a magyar nemzet kibékült uralkodójával és abban a szent korona felkentjét tisztelhetette, — már az volt a helyzet, hogy Magyarországon két erős csoport élt: az egyik a társadalmilag felszabadult, jogilag egyenlőnek nyilvánított, a Bach-korszak kedvezései alatt közhivatalokhoz jutott, gazdaságilag megerősödött, idegen — bár különböző irányú — célokért hevülő nemzetiségi csoport, míg a másik csoportban az előjogaitól megfosztott, a harcokban kifáradt, gazdaságilag elgyengült és számbelileg erősen megfogyatkozott magyar faj.

Ezt a két csoportot elválasztotta egymástól a legutóbbi évek véres emlékezése: a balázsfalvi gyűlés, az erdélyi oláh fosztogatások, a délvidéki szerb kegyetlenségek, a Hora- és Kloska-féle lázadások, elválasztották a Bach-korszak gyászos emlékei!

A másik csoportba tartoztak mindazok, akik az 1848-ban nyert jogaikért áldozatot hoztak; akik szent kegyelettel gondoltak Világosra, Aradra, a Neugebäudera, Kufsteinra . . .!

A magyar faj azonban a hálátlanságot elfelejtette. A feledés fehér lapját nyújtotta a másik csoport felé, ezzel akarván jelezni, hogy mindent megbocsájtott!

Az 1867-től 1914-ig eltelt idő alatt lassan, de biztosan fejlődött a magyar faj szupremáciája.

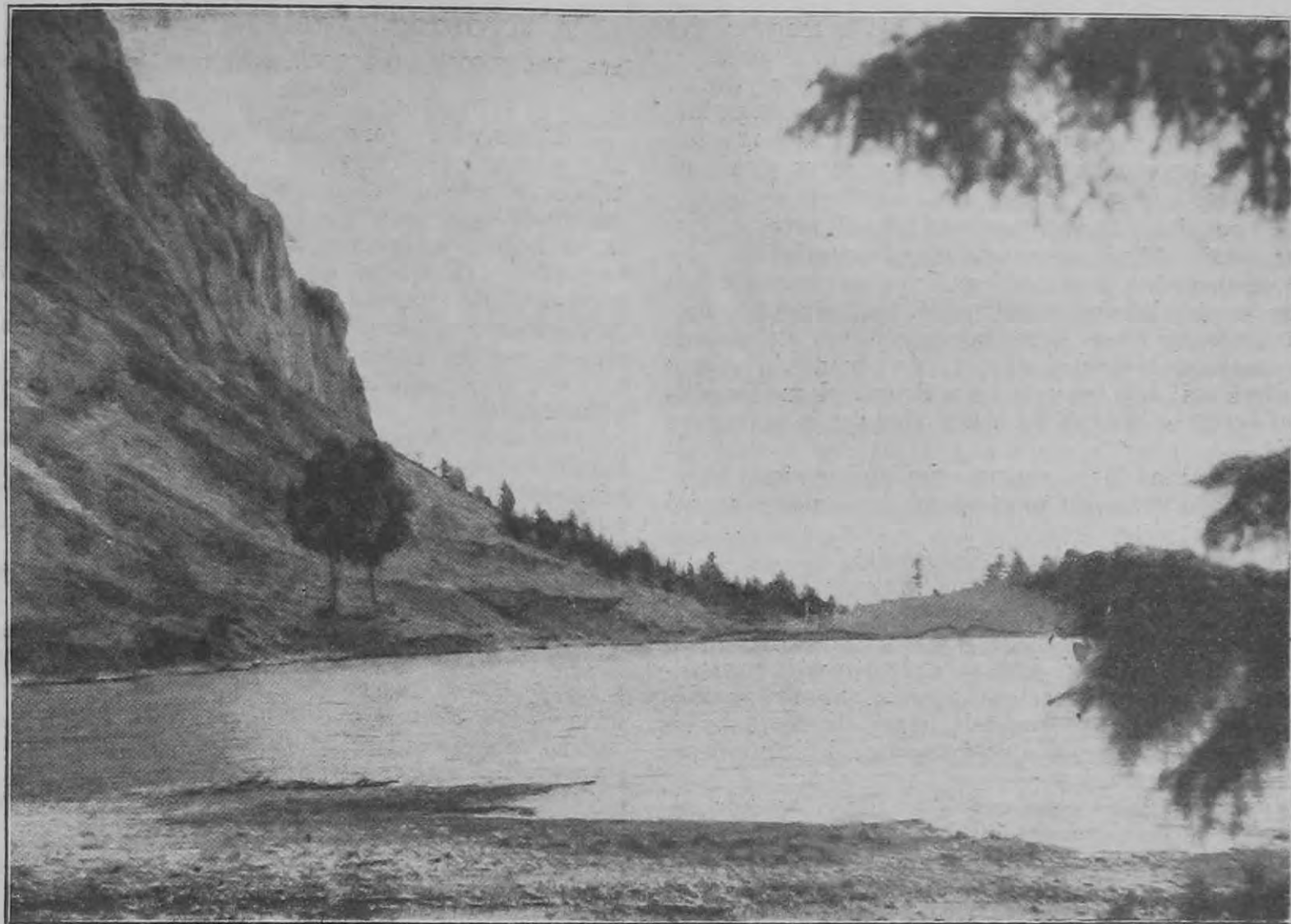
Ez a fejlődés erkölcsi tényező hatása alatt állott.

A nemzetiségeinknek egyik része, — amelyik a törvény előtti egyenlőségért, amit a magyar állam neki biztosított, a társadalmi emelkedésért, aminek legtávolabb lehetősége bárki részére nyitva állott, a jogegyenlőségért, amit itt élvezett — hajlandó volt a magyar nemzet ezeréves jogát, a magyar szent korona eszméjét elismerni és tisztelte a magyar nép ezeréves tradícióit.

Ez a rész loyális volt a magyar állammal szemben részben lelki meggyőződésből, részben azért, mert itt hazát, otthont talált, részben talán azért, mert gazdasági érdeke így diktálta.

Általában azt mondhatjuk, hogy nemzetiségeink mindenütt beleolvadtak a magyar fajba ott, azokon a helyeken, ahol a felsőbbbbséges helyzetben lévő magyar kultúrának közvetlen hatása alá kerültek, — mint a városi lakosok — avagy azok, akik a magyar állam szolgálatába lépve, ott képességeik révén biztos társadalmi helyzetet teremtettek maguk és családjuk számára.

A másik csoport jórészt azokból a nemzetiségeinkből rekrutálódott, akik az ország szélső részein nagy tömbökben éltek. A magyar kultúrának nem akartak és így nem is tudtak részeseivé lenni. Idegenből hozott szokásaikat, nyelvüket és viseletüket megőrizték. A szomszédságban lakó, — velük rokon fajú — államokkal az érintkezést annyira fenntartották, hogy vezetőik kulturáért

Ami vissza kell szerezniünk: A poprádi tó.

odajártak, tanácsot és erkölcsi támogatást onnan kértek.

Nemzetiségeinknek ez a része alacsonyabb fokú műveltségénél fogva nem tudott arra az erkölcsi magslatra felemelkedni, ahol a hála érzése lakik. Azonban másrészt a maga szempontjából jelentőségében egyre nőtt azért, mert — mint azt a primitív életszükségletek közt élő embereknél megfigyelhetjük — népessége egyre nőtt és a magyar faj rovására számbelileg szaporodott. Ezt a csoportot vezetőik centrifugális irányban vezették és e csoport a vezetők kezében akarátát feladva engedelmesskedett.

Míg a magyar államon belül így élt egymás mellett e két csoport, közben a XXik század elején egy olyan eszmeáramlat jutott el hozzánk, amelyik — a magyar faj uralmát illetően — újabb veszély lehetőségét hordta magában. Ez volt az internacionalizmus: a nemzetköziség eszméje, amely a magyar nép társadalmi rétegei közé az osztályharc tűzcsöváit igyekezett beledobni.

Ez az áramlat előbb támadta meg a magyar fajt, mint a nemzetiségi csoportokat és így bomlasztó hatása a magyar állam épsége rovására érvényesült. Gazdasági alakban, tehát áruhában, kopogtatott be és kért itt beboesáttatást ez az eszme, de csak azért, mert igazi arculatját nem merte elárulni.

A magyar faj uralmát tehát belülről két oldalról is fenyegette a veszély! Így, ilyen viszonyok közt tört ki 1914-ben a világháború!

A világháború nyomán kialudt a nemzetiségeink külön tüze, kialudt az internacionális mozgalmak lidérefénye és ezek helyett, mindent magába olvasztó imponáló fényel ragyogott fel az egész magyar társadalom arcán a nemzeti érzés: a magyar haza közös szeretete. És talán — ha a háború hamar és dicsőségesen fejeződik be — ez a nemzeti érzés örökre elűzött volna innen minden kísértést! Azonban a háború évekig elhúzódott! Megsokasodtak a bajaink! Minden családhoz előbb-utóbb bekopogtatott a háború okozta fizikai vagy lelki nélkülözés. A gyávák, a kishitűek, avagy a magyar faj ellenségei lassan előtérbe nyomultak! A nemzetiségi kérdés, a defétizmus, a nemzetköziség, az egoizmus összefogtak, hogy kioltásák a magyar államiság oltárán égő hazaszeretetet tüzeit.

Ellenségeink külső megtévesztő propagandája és belső ellenségeink bujtogatásai célt értek: letették a fegyvert és ezzel véglegesen elvesztették a háborút.

A magyar faj tragikumának egy újabb, nagy jelentőségű időszakában: 1918 novembertől 1919 augusztusáig itt az internacionalizmus ülte orgiáit. Ugyanebben az időben készítették elő a „szövetséges és társult hatalmak“ elnevezése alatt a győztesek a magyar békefeltételeket. Ebben az időben döntöttek ellenségeink rólunk, de nélkülünk.

Döntöttek olyan adatok alapján, amiket a

csehek, oláhok és szerbek — tehát a magyar faj ádáz ellenségei — bocsátottak rendelkezésükre.

A győztesek döntését az a cél irányította, hogy a magyar fajt letaszítsák arról a magaslatról, ahová egy évezred során eljutott és hogy teljesen lefegyverezve, ellenséges érzésű és gyűlölet-től áthatott idegen népfajokkal vétessék körül.

Igy jött létre a trianoni békediktátum! Így lett a 20 milliós lakosságú Magyarországból egy 14 vármegyére szorított 7 milliós kis országoeska! Így került három és félmillió magyar fajtestvérünk idegen állam keretébe; így jutott ott idegen, a magyar ellenséges érzésű és tradíciójú nép uralma alá! Így vesztette el a Kárpátok medencéjében ezeréves földjét és uralmi helyzetét a magyar faj.

Ez a ma! Ez a magyar faj mai európai helyzete. Ez a trianoni nagypéntek, a magyar faj Golgotája!

Lesz-e e nagypéntekből húsvét?

Megvirrad-e valamikor a magyar éjszaka?

Ezek a kérdések gyötörnek bennünket és ezekre kell megkeresnünk a megnyugtató feleletet.

Az első biztató jelt az a reménység szolgáltatja, hogy egyszer el kell jönnie annak az időnek, amikor Európa művelt népei elismerik azt a szolgálatunkat, amit ezer éven át a kultúra érdekében kifejtettünk.

El fog jönni még annak az ideje, amikor elismerik nemzetközi értékünket.

Lehetetlen, hogy a művelt világ lelkiismerete egyszer fel ne ébredjen; meg ne szólaljon és be ne lássa, hogy a trianoni béke nemzetközi szégyen!

A világ mai hite szerint a Nemzetek Szövetsége arra lenne hivatva, hogy a világ összes népeinek megadja a nyugodt, békés megélhetés lehetőségét!

Az igaz, hogy a Nemzetek Szövetsége ma ezt a feladatát nem tölti be. De ez még nem azt jelenti, hogy ez a szervezet ne juthasson egyszer odáig, hogy a reá váró ezen hivatást megvalósítsa!

Földrajzi helyzetünk: azon tény, hogy Közép-Európa egyik legfontosabb folyamának: a Duna medencéjének középső része a mienk, kijelöli nemzetközi helyzetünket. Ez a tény arra kényszeríti Európa népeit, hogy a magyar nemzettel számolnunk kell.

A magyar élet örök tűzének nem szabad itt kialudni, mert három és félmillió elszakított magyar testvérünk lesi, várja ennek a tűznek a fényét és mértföldek távolságán keresztül is ide száll a lelkük felmelegedni; az elnyomatáshoz erőt és kitartást szerezni.

Ime Trianon magyarja! erre tanít a második évezred küszöbén a mögötted lévő ezerév! Ezt rejtegeti méhében a magyar jövő!

E két évezred mesgyéjén pedig jelszavunk legyen Madách „Ember tragédiájá”-nak örök szép mondása:

„Ember küzdj és bízva bízzál!”

Kitünő egyéniségek kortársaiknál soha sem találnak annyi méltánylást, mint az utókor előtt; ennek oka abban fekszik, mert az utódok csak a műveket, de a kortársak az embert ismerték, ki azokat véghezvitte.

Eötvös.

A nyomozás célja és menete.

Irta: Dr. KONRÁD ERNŐ, a gyulai kir. ügyészség elnöke.

A Bünvádi Perrendtartás (Bp.) 23. §-a szerint a nyomozás tárgya: azoknak az adatoknak kipuhatólása és megállapítása, melyek a vád emelése vagy nem emelése kérdésében a vádló tájékozására szükségesek. Ebben a meghatározásban adva van a nyomozás célja, mely nem egyéb, mint a vádló részére szükséges ténymegállapítás.* Adva van továbbá a nyomozás menetének irányelve és módja is, ami viszont nem egyéb, mint az említett ténymegállapításhoz szükséges adatok kipuhatólása.

Minden bűncselekményt más és más tényekkel követnek el s a Btkv.-ben meg van határozva: minő cselekvés, magatartás vagy mulasztás képez bűncselekményt és így minden egyes bűncselekményre vonatkozólag más és más tényállást kell megállapítani s ebből a célból más és más adatokat kell kipuhatólni. Az alábbiakban arra akarok rövid útmutatást adni, hogy minden egyes bűncselekmény esetén *minő adatok* puhatólandók ki, hogy a vádló a vád emelése vagy nem emelése kérdésében tájékozva legyen.

Ezt megelőzőleg azonban bizonyos általános irányelveket kell kitűznünk tekintetben: *milyen módon* kell az egyes bűncselekményekre vonatkozó adatokat kipuhatólni.

Kétségtelen, hogy a nyomozás tökéletes vagy kevésbé tökéletes voltának is vannak fokozatai és határai. A fokozatok (minőségi különbségek) a nyomozó tudásától és lelkiismeretességétől függenek. A nyomozás lehetőségei és határai szempontjából azt kell figyelembe venni, hogy: nem vitás vagy több egybehangzó vallomással, esetleg közokirattal bizonyított ú. n. tiszta tényállás mellett igen sokszor vitatott, tagadott, esetleg egymással homlokegyenest szembeállított tények tisztázása válik a nyomozás feladatává. Különösen az utóbbi esetekben kell a nyomozónak tökéletességre törekedni olyan módon, hogy addig nyomoz, ameddig erre lehetőség van, vagyis minden adatot beszerez, ami tudomására jut, amit fel tud kutatni, ami a bűncselekménnyel, különösen pedig a vitás ténnyel összefüggésben van, hogy ekként a vádló az összes adatok mérlegelésével dönthessen.

De egyébként is mindig arra kell törekednie a nyomozónak, hogy a nyomozás anyagát teljesen kimerítse, továbbá, hogy lehetőleg egy adat, körülmény, vagy tény se maradjon hiányos, kétséges vagy félreérthető. Ezzel elkerülhető lesz, hogy a kir. ügyészség tájékozatlan maradjon s emiatt kiegészítést rendeljen el, ami felesleges megterhelést jelent úgy a kir. ügyészségre, mint a nyomozó hatóságra és kezelő hivatalaikra. Itt minden esetre érvényes példát akarunk mutatni, milyen nyomon kell egy bűncselekmény kinyomozását elvégezni.

Miután a bűncselekmény a törvényben van

* (Különbözik ez a bíróság ténymegállapításától, mely rendszerint főtárgyaláson a nyilvánosság, szóbeliség és közvetlenség biztosítékai mellett az erre kijelölt bírák által tanúk eskü alatti kihallgatása stb. útján a felek jelenlétében azok befolyásával történik.)

megállapítva, a nyomozás vezető fonala a törvény szövege lesz. Lássuk ezt pl. egy gyilkossági esetről.

A Btkv. 278. §-a a gyilkosságot a következő képen határozza meg:

„Aki embert előre megfontolt szándékból megöl: a gyilkosság büntetést követi el.“

Amidőn a csendőr a gyanúsítottat kikérdezi, első kérdése lesz hozzá: beismeri-e a bűnösségét? Ha beismeri, akkor részletesen ki kell kérdezni a gyanúsítottat a tényálladási elemekre, amelyeket a törvény szövege foglal magában. A gyilkosságnak két tényálladási eleme van: a megölés és az előre megfontolt szándék. Ehez képest a kikérdezésnek ki kell terjednie arra, hogy a tettes hol, mikor, mi módon ölte meg az elhaltat s azután hogy ez a cselekedet előre megfontolt szándékkal történt-e? Azok az adatok, melyek e két főkérdésre vonatkoznak, a vádemelés szempontjából lényegesek és nélkülözhetetlenek.

Ezekhez csatlakoznak azután a cselekmény előzményeire és indító okaira, továbbá az ezekkel rendszerint egybeolvadó enyhítő és súlyosbító körülményekre vonatkozó adatok.

A gyilkossággal gyanúsított és beismerésben levő egyénnek előadását a feljelentésben pl. körülbelül a következőképpen kell tárgyalni.

„A gyanúsított előadta, hogy bűnösnek érzi magát. A vádra vonatkozólag előadta, hogy őt a sors üldözi. Az életben való hányattatásai közben 11 évvel ezelőtt S. S. jobbmódú parasztemberrel ismerkedett meg, aki őt kitartotta. Később S. S. tőle elhidegült s emiatti elkeseredésében magát meg is lőtte úgy, hogy kórházba került. Később Nagy Sándor malomtulajdonossal vadházasságra lépett, akit azonban 3 év múlva a józan és takarékos élettől elcsábítottak az ő molnárja és malomvezetője. Ezekkel együtt korcsmázott, — de ugyanakkor a malom jövedelmén kívül a gyanúsított által hizlalt disznók árát is ékszerekre költötte s az ékszereket a korcsmában alkalmazott B. Teréznek hordta. A gyanúsított anyagi viszonyai ennek folytán nagyon megromlottak s folyton azon gondolgot, miként lehetne ebből a helyzetből menekülnie. Egy alkalommal hallotta, hogy egy ismerős asszony férje életét 20.000 pengőre biztosította s férje halála után a biztosítási összeget meg is kapta! Ez adta neki azt a gondolatot, hogy valami hasonló módon pénzhez, vagyonhoz jusson. December havában találkozott Nagy Sándor volt malomvezetőjével: N. Jánossal. Eszébe ötlött, hogy ez az ember, akit gyűlölt, mert Nagy Sándort a korcsmázásra csábította, alkalmas lesz tervének keresztülvételére és nyomban el is határozta, hogy őt nagyobb összegekre biztosítja és azután valami módon eltéti láb alól. N. János a gyanúsított rábeszélésére 1926-ban a trieszti Generali Biztosító-Társaságnál 8000 pengő, az 1927. év január havában a Magyar Általános Biztosító Társaságnál 4000 pengő, majd a Fonciére Biztosító-Társaságnál 10.000 pengő, végül a Nemzeti Biztosító-Társaságnál 10.000 pengő biztosítást kötött halála esetére olyan módon, hogy a kedvezményezett a kötvény birtokosa. A gyanúsított közölte bátyjával, H. Györggyel, hogy N. János ezeket a biztosítási ügyleteket kötötte, valamint azt is, hogy N. Jánost el akarja láb alól tétetni, amire bátyja azt

mondta: jól van, csak vigyázz magadra, bajba ne keveredj. 1927. február elején kapta kézhez az utolsó biztosítási kötvényt, amelyeket neki N. János mind átadott s ettől kezdve, egész február 17-ig György fivérével többször képezte beszél tárgyat, hogy most már miként kellene eltenni láb alól N. Jánost. Február 18-án a gyanúsított azt mondta N. Jánosnak, hogy H. M. vasuti örnek a leánya kilátásba helyezte, hogy egy kitűzött napon Szénáson, a K.-féle vendéglőben várakozni fog reá. N. János ennek megörült s hajlandónak nyilatkozott Szénásra a leányhoz elmenni. A gyanúsított aznap este közölte György bátyjával ezt a körülményt s mondta neki, hogy legjobb lenne valamiképpen az úton végezni N. Jánossal s ugyanazon alkalommal beszélt rá Györgyöt, hogy vállalja el ő N. Jánosnak a Szénásra menetel közben való megölését, amit a gyanúsított hosszabb rábeszélésre magára is vállalt. Ugyanekkor megállapodtak abban is, hogy február 22-én, szombaton este felé a gyanúsítottnál mulatságot rendeznek, N. Jánost leitatják, s azt fogják neki mondani, hogy a H. M. leánya ezen a napon várja őt Szénáson, a K.-féle vendéglőben. A jelzett időben a mulatságot meg is tartották, de a mulatságon — előzetes megbeszélés szerint — a gyanúsított bátyja nem vett részt, hanem szobájába vonult, hogy meg ne ittasodjék. Mulatás közben a gyanúsított többször kiment a bátyjához s közölte vele, hogy N. János az ittasságban mennyire haladt előre. Ugy este 9 óra után lehetett, mikor N. Jánosnak mondta, hogy menjen már Szénásra, mert H. M. nem fogja őt bevárni. N. János fel is készülődött, miről a gyanúsított értesítette bátyját, aki egy bükkhasábot vett magához, hogy azzal fogja N. Jánost agyonütöni, — ezután György és N. János együtt elindultak Szénásra. Éjfél tájban tért vissza György. Még akkor a mulatók ott voltak, de ő nem jött be közéjük, hanem lefeküdt a szobájába. A gyanúsított kiment hozzá s megtudta tőle, hogy végzett N. Jánossal. A mulató társaság 1/21 óta tájban oszolhatott szét, de a gyanúsított előbb behívta őket a György szobájába, hogy lássák, hogy György otthon van.

B. György, a gyanúsított testvérbátyja ennek megfelelő beismerésben van, azzal a kiegészítéssel, hogy a vendégek őt elindulása előtt is látták szobájában az ágyban feküdni, továbbá, hogy útközben N. Jánost a vasuti föltésen a bükkhasábal hátulról fejbeütötte, minek folytán N. János elesett. Ezután a bükkhasábal még 4-et vagy 5-öt ütött N. János fejére, majd a Nagy Sándor háza ablakát és kapuját kilincsét bevérezte s a bükkhasábot, valamint N. János sapkáját Nagy Sándor háza felé hajította el, amint azt nőtestvére neki utasításul adta.“

Itt igen súlyos büncselekményről: gyilkosságról van szó, ugyanazért az előzmények rövidre fogott előrebocsátása után részletesen le van írva, minő okból, milyen módon fogamzik meg a gyilkosság szándéka a nőtettesben (felbujtóban), hogyan érlelődik az heteken keresztül, hogy készíti elő a felbujtó a gyilkosság révén reá háramló anyagi hasznot, hogyan eszeli ki a gyilkosság tervét, hogyan beszéli rá a terv tetteges végrehajtására György bátyját és a tervet miként segíti valóra váltani s mi módon gondoskodik alibiről

és Nagy Sándor bűnössége látszatának felkeltéséről: mindezt hideg, józan, megfontolt elmével, érzülettel és tervszerűséggel.

Az előre megfontolt szándék keletkezésének, megerősödésének és kivitelének feltüntetésére szolgáló példa ez. A főbűnös itt a felbujtó: — míg a tett végrehajtója, a tulajdonképpeni gyilkos másodrendű szerepet játszik a reá nézve is halálbüntetéssel járó bűncselekményben.

Másik példa. A Btkv. 330. §-a szerint magánlaksértést követ el az, aki: „...*másnak lakásába, üzlethelyiségébe, azokkal összeköttetésben levő vagy azokhoz tartozó helyiségbe, vagy kerített helyre, az ott lakó, vagy a lakással rendelkező beleegyezése nélkül, jogtalanul, erőszakkal, fenyegetéssel vagy hamis kulcsok használása által behatol...*“

A törvény szövegével kezünkben, a nyomozat során minden egyes kikérdezést úgy kell vezetni, hogy az előadás az idézett szövegben foglalt tényálladási elemek mindenikére kiterjedjen és egyiket se melőzze, vagy egyiket se hagyja homályban.

A vonatkozó bűncselekmény elkövetésére nézve beismerésben levő gyanúsított kimerítő előadását, pl. a következőképpen kell a feljelentésben tárgyalni: „A gyanúsított előadta, hogy feleségétől már hét év óta külön él és tőle egy évvel ezelőtt a bíróság is törvényesen elválasztotta. Tényleges különválásuk óta neje a Rákóczi-ut 15. sz. alatt, a gyanúsított pedig a Kossuth-tér 3. sz. a. lakik. Egy hónappal ezelőtt a gyanúsított észrevette, hogy egy arany gyűrűje, amelyet az anyjától örökölt, a szekrénye fiókjából hiányzik s miután arról volt meggyőződve, hogy a gyűrűt elvált felesége vitte magával különválásuk alkalmával, egy hónappal ezelőtt a szomszédasszonnyal, ki bejáratos hozzá, megizente neki, hogy a gyűrűt adja vissza. A gyanúsított elvált felesége ennek a felszólításnak nem tett eleget. Egy héttel ezelőtt, 1927. január 18-án, 15 órakor a bátyjával és hugával elment a volt neje lakására. Az utcaajtót nyitva találták, a lakás bejárati ajtaja: a konyhaajtó azonban zárva volt és hiába zörgettek, nem nyitotta ki senki. Ekkor K. K. gyanúsított a vállával nekiment a konyhaajtónak, azt benyomta és bement a konyhába, onnan pedig a belső szobába, melynek ajtaja csak kilincsre volt betéve. A lakásban senkit sem találtak. K. K. ezután végig kutatta a lakást, de a gyűrűt nem találta meg s nélküle távozott el testvéreivel együtt, akik azonban sem a konyhaajtó betörésében nem vettek részt, sem a lakásba be nem léptek, hanem csak kint az udvaron vártak, míg K. K. bent a gyűrűjét kutatta.“

A csendőri tényvázlatnak és detektívjelentésnek éppen olyan adatokkal és tartalommal kell bírnia, mint a jegyzőkönyvekbe foglalt nyomozatnak. A kettő között lényeges különbség e tekintetben nincs. A fenti előadásban a magánlaksértés büntettségének minden tényálladási eleme bent foglaltatik.

Azért kellett a jelentésbe felvenni, hogy a gyanúsított törvényesen elvált a feleségétől és hogy hol lakik a gyanúsított és hol az elvált felesége, — mert ezekből az adatokból nyilvánvaló, hogy a gyanúsított „*másnak*“ lakásába „*jogtalanul*“

hatolt be, miután a törvényes elválás után idegenek lettek egymásra nézve és azért K. K. jogszerűen már nem mehetett be elvált feleségének a saját lakásától különböző lakásába. Abból, hogy gyanúsított a konyhaajtót zárva találta, nyilvánvaló volt lakással rendelkezőnek az az akarata, hogy távolléte alatt oda senki be ne menjen és így gyanúsított elvált felesége lakásába kétségtelesen „*annak beleegyezése nélkül*“ hatolt be és pedig „*erőszakkal*“, mert a konyhaajtót vállával belökte.

A gyanúsított testvérei nem részeseek a cselekményben, mert a lakásba nem mentek be s a behatolásban a gyanúsítottat semmiféle cselekménnyel nem segítették.

Így vezet el bennünket a törvény szövege a biztos és hiánytalan nyomozáshoz.

Önként értendő, hogy ha bizonyos tényálladási elemek vagylagosan szerepelnek a cselekmény meghatározásában, akkor azok egyikének fennforgása elegendő a bűncselekmény létesüléséhez. A magánlaksértésnél például vagylagosan van felsorolva: „...*másnak lakásába, üzlethelyiségébe, azokkal összeköttetésben levő vagy azokhoz tartozó helyiségbe, vagy kerített helyre...*“ Ezek között bármelyikbe való behatolás magánlaksértést képez, ha a többi tényálladási elemmel összetalálkozik. Viszont egyes tényálladási elemek közül bármelyiknek hiánya esetén a nyomozott cselekmény nem képez bűncselekményt. Például:

A lopást a Btkv. 333. §-a szerint az követi el: „*aki idegen ingó dolgot másnak birtokából vagy birtoklatából annak beleegyezése nélkül azon célból vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa.*“

A sértett megjelenik az örsön és a következőket panaszolja:

— Tegnap délután a gazdám a postára küldött, hogy egy csomagot adjak fel. Hogy ezt hamarabb teljesíthessem, felültem a saját tulajdonomat képező kerékpárra s azon mentem a postára. Mikor oda érkeztem és a kerékpárról leszálltam, a kerékpárt a postaépület falához támasztottam, azután bementem a postára, ahol a csomag feladásával mintegy 15 percet tölthettem el. Midőn a postahelyiségből kiléptem, hogy hazamenjek, akkor már a kerékpáromat nem találtam a helyén, ahol a falnak támasztottam; valaki elvitte. Úgy hallottam a segéd társamtól, hogy ő ugyancsak tegnap délután látta Nagy István ismerősömet kerékpáron menni, holott tudomásom szerint neki nincs kerékpárja.

Na már most Nagy István gyanúsított előadását a nyomozójárőr a következőképpen jelenti: A gyanúsított tagadja a bűnösségét, lopást nem követett el. Az igaz, hogy folyó hó 24-én (tegnap) délután látta, amikor sértett kerékpáron a postára ment, ott leszállott róla, a kerékpárt a postaépület falához támasztotta s azután bement a postára. Az is igaz, hogy ő (a gyanúsított) a kerékpárra felült s rajta lakására ment, ahol a kerékpárt a műhely mellett levő és két társával közös szobában helyezte el. Ő azonban a kerékpárt nem abból a célból vitte haza, hogy elloppja, hanem azért, hogy a sértettet megtréfálja. Sértettel jó ismerős s hasonló módon már máskor is kölcsönösen megtréfálták egymást. Hogy valóban csak sértett megtréfálása volt a célja, bizonyítja azzal, hogy hazaérkezésekor azonnal mutatta a kerékpárt

Kormányzó Úr Ő Főméltósága új kenderesi kastélya. (Maksay felvétele.)

a műhelyben dolgozó két segédtársának s mondotta nekik, hogy a kerékpár a sértetté, és hogy a posta elől hozta el, ahova sértett bement. Kérte két segédtársának erre nézve való kikérdezését.

Ebben az esetben a gyanúsított *idegen ingó dolgot* (kerékpárt, mely a sértetté volt) vett el *másnak*: a sértettnek *birtokából*, annak *beleegyezése nélkül*, mert hiszen a sértett nem is tudott róla, hogy gyanúsított a kerékpárját elvitte, s azért, hogy a sértett 15 percre a ház előtt hagyta a kerékpárját, míg a postán elvégezi küldetését, az a birtokából még ki nem ment s jogilag a birtokában maradt. Itt tehát a lopásnak minden egyéb tényálladási elemét elkövette a gyanúsított, csak egy tényálladási elem hiányzik a cselekményből, az, hogy nem abból a célból vitte el a kerékpárt, hogy azt *jogtalanul eltulajdonítsa* (nem lopási szándékból) és ennek folytán cselekménye nem képez lopást.

A cselekmény minősített eseteit a nyomozó csendőrnek szintén ismernie kell s ezért a nyomozásnál nemcsak az alapesemény szövegének kell előtte feküdnie, hanem gondosan át kell néznie a minősített esetek szövegét is és ha ilyen minősített eset forog fenn, akkor az erre vonatkozó tényállást is nyomoznia kell.

A magánlaksértés fentebbi esetében például annak minősített (eltérően és pedig súlyosabban büntetett) egyik esete az, ha a magánlaksértés éjjel vagy együttesen több személy által hajtatott végre. (Btkv. 331. §. 2. p.)

Azért kell feltüntetni a gyanúsított előadásában, hogy délután 3 órakor ment az elvált felesége lakására és hogy az ekként kétségtelenül *nem éjjel* elkövetett cselekményben a gyanúsított testvérei nem vettek részt, mihez képest a cselekményt gyanúsított egyedül és nem testvéreivel (*nem több személlyel*) együtt hajtotta végre: — hogy ekként világosan kitűnjék, hogy minősített eset nem forog fent.

A magánlaksértésnél csak a 331. és 332. §§-ok tartalmazzak még rendelkezést, de már a 333. §-ban megállapított lopás minősített eseteinek kimerítő megismerése végett ismernünk kell a 335. §., a 336. §. 1—10. p., a 337. §., a 338. §-okat, valamint a Bn. 49. §-át.

Ugyanazért a nyomozás foganatosítása előtt a csendőrnek a nyomozott cselekményre vonatkozó összes §-okat át kell gondolnia és a nyomozás ideje alatt e §-oknak folyton előtte kell lennie, miután a csendőrnek a törvény a vezető fonala, amely megmutatja neki pontról-pontra, hogy mit kell

nyomozni s a jó nyomozásnál mit kell figyelembe venni s mit nem szabad mellőzni, figyelmen kívül hagyni.

Az a csendőr, aki a büntetőtörvényt a legalaposabban nem ismeri, jó nyomozó sohasem lehet. Mert nem az a fontos, hogy a gyanúsított a bűncselekményt beismerje, hanem az, hogy a csendőr a vádhatóság részére megszerezze mindazokat a bizonyítékokat, amelyekkel a bíróság előtt be lehet bizonyítani, hogy a gyanúsított teljes egészében elkövette ezt a büntetendő cselekményt, amelyet a törvény büntetni rendel.

Ezután a nyomozás természetes menetét, azt az egymásutánját fogom leírni, amellyel legjobban meg lehet közelíteni a célt: a vádló tájékozására szükséges adatok lehető tökéletes kipuhatólása és a tényállás könnyen áttekinthető, tiszta feltüntetését.

A nyomozás a feljelentés nyomán indul meg. Akár magánfél a sértett, akár más tesz feljelentést, első sorban mindig a panasz *tárgyát* kell megállapítani és azért legelőször mindig a sértettet kell kikérdezni. Leghelyesebb, ha a tényvázlat is a sértett panaszát bocsátja előre.* Ezt nyomban kell követnie a gyanúsított nyilatkozatának, melyből kitűnik, hogy a gyanúsított beismerésben van-e vagy tagad illetve — ami igen lényeges — mivel védekezik? Ez a természetes sorrend, mert a sértett panasza és a gyanúsított nyilatkozata mint rendszerint két ellentétes álláspont küzd egymással az egész nyomozás folyamán és ez a két álláspont világítja meg azt a vitás területet, melyen a való tényállást keresni kell. Ez a két nyilatkozat mutatja, hogy milyen kérdések azok, amelyeket tisztázni s amelyek valóságát megállapítani kell. A nyomozó csendőr munkáját is ez a két nyilatkozat szabja meg abban az irányban, hogy minő körülmények tekintetében kutasson bizonyítékok után.

Ha a gyanúsított teljes beismerésben van, akkor természetesen csak azokat a tényeket kell megállapítani, amelyek a bűncselekmény tényálladási elemeit képezik.

Minden más esetben azonban a gyanúsított védekezése is ténymegállapítás tárgyát képezi s védekezésre a sértettet meg kell hallgatni. Egy esetben például a gyanúsított azzal védekezett, hogy valóban elvitt a sértett padlásáról több darab akácfa, de nem jogtalan eltulajdonítási szán-

* Az új Szolgálati Utasítás ezt kifejezetten el is rendel. Szerk.

dékkal, mert azokból löcsöket készített a sértettek. E nyilatkozat után heterjesztették a nyomozati iratokat a kir. ügyészségnek, mely természetesen azokat kiegészítés végett visszaküldte, hogy a sértett hallgattassék meg a védekezésre, vagyis arra: igaz-e, hogy részére a gyanúsított az ellopottnak állított akaefákból löcsöt készített, másrészt hogy a gyanúsított tanúkat vagy egyéb bizonyítékokat jelöljön meg védekezésének bizonyítására.

E részben is sokszor hiányosan kapja a vádló a tájékoztatást.

Úgy a sértettet, mint a gyanúsítottat meg kell kérdezni, hogy állításait (védekezését) kikkel, mely tanúkkal vagy minő egyéb bizonyítékokkal tudja bizonyítani s különösen ha a gyanúsított tagad, a sértettet fel kell hívni bizonyítékai megjelölésére s azokat be kell szereznie. Most következik a tanúk kikérdezése.

Ha a csendőr bűnjeleket vesz őrizetbe, mindig meg kell állapítani, hogy azok hol, mikor, kinek a birtokában és milyen körülmények között találtak.

A helyszíni szemléről helyszínrajzot is kell készíteni a lényeges tárgyak vagy a helyszín méreteinek, továbbá az égtájak, valamint a tájékoztatásra alkalmas környezet feltüntetésével. Gondatlanságból okozott bűncselekményeknél (főként ú. n. ipari baleseteknél) a legtöbb esetben nélkülözhetetlen a helyszínrajz.

A kikérdezés foganatosításánál kerülni kell olyan lényegtelen körülményeknek a megállapítását és bejelentését, melyek a feljelentést csak szűkségtelenül terjengőssé teszik.

Hogy mi a lényeges, azt a bűncselekménynek a közleményben megállapított tényálladási elemei szabják meg. Ami ez elemek közelebbi meghatározására és az azokat magában foglaló tényállás megértésére szükséges: az lényeges, ami pedig ezen túl van, lényegtelen.

E szerint a vádló tájékoztatására legalkalmasabb az a nyomozás, mely tartalmazza először a sértett panaszát, azután a gyanúsított előadását (védekezését), szükség esetén sértettnek a gyanúsított védekezésére tett nyilatkozatát, majd a gyanúsítottnak azután a védekezésre felhívott tanúknak előadását, továbbá a bűnjelek őrizetbevételére s a helyszíni szemlére vonatkozó adatokat, valamint az egyéb bizonyítékokat.

Lényeges dolog, hogy a nyomozó csendőr ezt a sorrendet megtartsa, mert ezzel biztosítja saját munkájának a rendszerességét s az egész nyomozásnak tiszta áttekinthetőségét is a kir. ügyészség helyes és hiánytalan tájékoztatását.

A nyomozás során a felek és a tanúk kikérdezésénél ügyelni kell arra, hogy a csendőr ne adja a szájába a vallomást a kikérdezettnek, hanem csak legfellebb segítsen neki a visszaemlékezésben p. o. egykorú események vagy mellékkörülmények felémítésével. Ellenkező esetben nem lesz a munkája alapos és megbízható és illetve a jelentés sem lesz reális és értékes.

A leírtakban használt következő kifejezések alatt: a tényállást „meg kell állapítani“, „ki kell deríteni“, „ki kell nyomozni“, „ki kell puhatolni“, stb. azt kell érteni, hogy arra a tényállásra vagy körülményre, amely megállapítást, kiderítést, ki-

nyomozást, puhatolást igényel, ki kell kérdezni a sértettet, gyanúsítottat, a tanúkat s mindenkit, akitől a szóban forgó tényállásra vagy körülményre adatokat, felvilágosítást várhatunk és ezenkívül be kell szerezni az esetleges vonatkozó irások (okiratot, levelet), vagy minden egyéb bizonyítékot.

Nagyon örülnék, ha a csendőrség derék őrsparancsnokai és járőrvezetői a gyakorlati szolgálatban hasznát vennék fejtegetéseimnek.

A golyószóró mint a közbiztonsági szolgálat fegyvere.

Irta: HAZAI IMRE százados.

(1. közlemény.)

1. Rendszerezésének előnyei.

A csendőrséget, melynek elsősorban feladata a belrend fentartása, a világháború befejezése óta a megváltozott viszonyok új, eddig kevésbé ismert feladatok elé állították.

Az általános elszegényedés, a munkaalkalom csökkenése, az erkölcsök eldurvulása és a féktelen politikai izgatás hatalmas tömegeket sodort a szélsőséges irányzatot vallók táborába. Itt várja már őket a lepénzelt, lelkiismeretlen agitátorok hada, kik könnyűszerrel mérgezik meg a hiszékeny emberek lelkét. Munkájukat tervszerűség jellemzi, tudják, mit akarnak, meg vannak a kitűzött céljaik s az ennek eléréséhez szükséges eszközökben nem válogatnak.

Ilyen előkészítés mellett tört ki 1918-ban is a forradalom, majd 1919-ben a kommunizmus, a németeknél pedig a hetekig tartó Spartacus-lázadás.

Ezeket a tömegmegmozdulásokat hol nyíltan, hol burkoltan a kommunista Oroszország vezetői irányítják, kik okultak az eddigi balsikereken s már évekkal ezelőtt kiadták a jelszót: „Forradalmaitani a falut!“

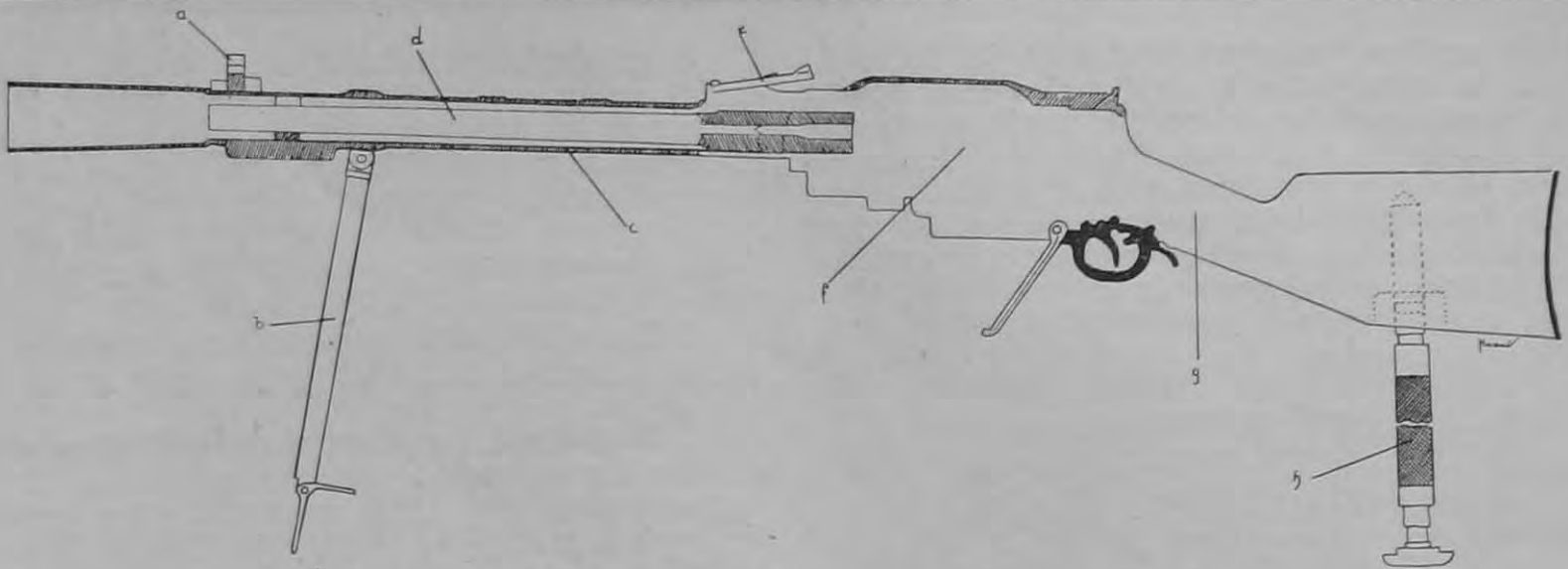
A mult szomorú eseményeiből le kell vonnunk a tanulságot s mindig készen kell lennünk arra, hogy az ország belrendje és a békés munka lehetősége biztosítva legyen.

Egy csendőrőrs, melynek körlete több községre terjed ki, a közbiztonság és a rend legfontosabb támasza a vidéken. Jelenlegi felfegyverzése mellett azonban a csendőrség a tömegmegmozdulásokat, ha azok netán véres zavargássá fajulnának, csak a legnagyobb erőfeszítéssel tudja leszerelni. Ennek oka főképpen abban rejlik, hogy az ily rendbontó törekvéseket rendszerint szinte katonai tervszerűséggel irányítják.

Kívánatos lesz a csendőrséget egy olyan löfegyverrel felszerelni, mely már egy járőrnek is hatalmas tüzerőt biztosít és szükségtelenné teszi nagy csendőrségi erőnek egy helyre való összpontosítását, vagy éppen katonai karhatalom igénybevételét a rend helyreállítására.

Külföldön, különösen Amerikában, ahol a bűnözők a technika modern találmányaival (gépkocsi, géppuska) küzdenek a rend ellen, a rendészeti szervek már fel vannak szerelve géppuskával, páncélgépkocsival, géppisztollyal s ezekkel néha valóságos ütközetet kell vívniuk.

Nálunk ilyen szempontból a viszonyok rende-

1. ábra.

a célgömb, b villaállvány, c esőköpeny, d cső, e csapóirányzék, f závarzat, g tusanyak, h tusatámasztó.

zettebbek, s ha ma még korai is volna erről a kérdésről, mint szükséges újításról írni, mindenesetre érdemes vele foglalkozni, ha egyébért nem, azért, hogy ismereteinket gyarapítsuk.

A géppuskának a rendészeti szolgálatban való alkalmazása több okból nem volna előnyös. Súlya miatt gondoskodni kellene szállító eszközről (málhásállat, jármű), kiszolgálása sok embert vesz igénybe, beszerzése drága, a kezelőlegénység kiképzése hosszabb ideig tart és szakképzett vezetést kíván és végül a géppuskát szerkezeti tulajdonságainál fogva, a csendőrség keretein belül nem lehetne teljesen kihasználni.

A csendőrségi kívánalmaknak sokkal jobban megfelel a golyószóró, amelyet ideális közbiztonsági fegyvernek tekinthetünk ott, ahol a puskánál hatásosabb harceszközre van szükségünk. Ez súlyánál fogva (8–12 kg.) könnyen hordozható, kevesebb embert vesz igénybe, beszerzése lényegesen olcsóbb, könnyebben kezelhető, s a vele való bánámódot a legénység könnyű szerrel elsajátítja.

2. A golyószóró jellemzése.

A golyószóró a kis egységek tűzerejének a lelke és a gyalogság könnyű fegyverei közül a legfontosabb.

Tűzelhetünk vele rövid sorozatokban és használhatjuk úgy is, mint a puskát, egyes lövésre. Tűzgyorsasága percenként 100–120 lövés. Tölténye azonos a puskatölténnyel. Súlya 8–12 kg. (Amerikában kísérleteznek golyószóróval, melynek súlya 4.1 kg., hordtávolsága 900 m.)

Mozgékonyasága megegyezik a gyalogoséval, mert egy ember könnyen magával viszi. A golyószóróval a tüzet a kívánt tüzelőállásban azonnal a beérkezés után meg lehet kezdeni. Tűzét 1200 m.-en felül alkalmazni tilos, 400 m.-ig a lövész ügyessége szerint mindenféle pontcél lödőzésére hatásosan alkalmazható, 400–800 m. között pedig a rövid időre felbukkanó, kis szökellő csoportok lesznek a golyószóró leghálásabb céljai. 800 m.-en felül a golyószóró szórása már oly nagy, hogy hatása szétforgácsolódik, azonban még ily távolságon is eredményes lehet a tüzelés, ha a golyószóró lövésze ügyes lövő és széles, mély célok lövésére nyílik alkalma.

Az egyes lövés hatása a célban ugyanaz, mint a puskalövedéké, a sorozattűz hatása megegyezik a lazított szoritókkal lövő géppuska hatásával.

Ugyanolyan kis célt mutat, mint az egyes csatár. Lőhetünk vele bármily testhelyzetben (fekve, térdelve és állva) vagy feltámasztva (földhárnyás, fal, kerítés, ablak). Tűzelőállását észrevétlenül tudja a golyószóró lövész elfoglalni s éppen úgy, feltűnés nélkül, elhagyni vagy változtatni.

Nehezen fedezhető fel, miután a jellegzetes sorozattűzön kívül más nem árulhatja el (pl.: a géppuskánál füst- és gőzképződés).

Írányzó készülékre nincs szükség, mert ezt a lövész válla és keze helyettesíti, tehát a cél megkapása és a gyors célváltoztatás ugyanolyan könnyű szerrel történik, mintha puskával lőne. A golyószóró tüze a hordtávolságon belül az ellenség fedetlen és tűzoltalom nélküli előnyomulását megnehezíti, érzékeny veszteségeket okoz és lehetlenné teszi a megállás nélküli szakadatlan mozgást.

Hatása főképen abban nyilvánul, hogy az egységeket tagozásra (kisebb részekre való szétoszlásra) s 800 m.-en belül az egyes embert a szökelésre, 100 m.-en alul pedig a lassú térnyerésre (alapos terepkihasználás, kúszás) kényszeríti.

Tüze ellen a leghatásosabb védekezés a terep legalaposabb felhasználása, kis célpont mutatása és a gyors mozgás.

Anyagi hatása állandó, a távolság csökkenésének arányában növekedik.

Erkölcsei hatása különösen nagy, ha az ellenség megfélemlítésére a golyószóró tüzével rajtaütünk s annak nagy veszteségeket okozunk. Tartós oldalozó tűz ugyanilyen hatást fog kiváltani.

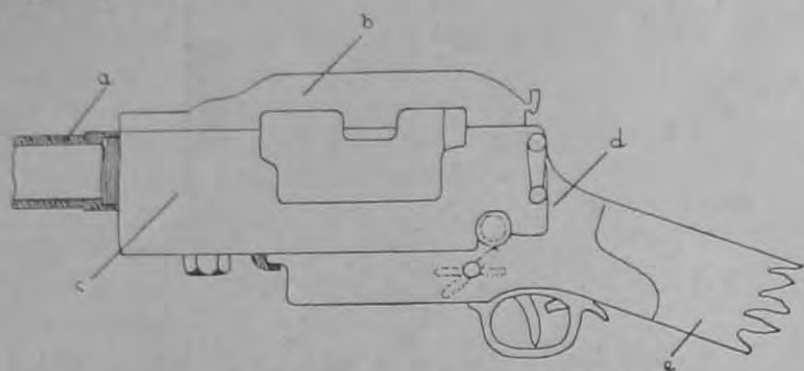
3. A golyószórók szerkezetének alapelve.

A golyószóró olyan önműködő löfegyver, melynél a lövés után a závarzat hátrasiklása, a kilőtt hüvely kivetése, új töltény bevezetése és végül a závarzat előretolása önműködően történik.

Az önműködés lényege a következő:

A lövés közben keletkező gázok hátralökő ereje (mely a puskánál a rugásban nyilvánul) a závarzatot visszatolja olyképpen, hogy a cső és a závarzat között egy hézag támad. Ezen a hézagon vetőd-

nek ki az üres hüvelyek, illetve itt jut be az új töltény a töltényürbe. Ezalatt a zárvázat mögött elhelyezett rugó összenyomódik, majd az új töltény bevezetése után ezen helyzetéből kikapcsolódva, előretolja a zárvázat. Előnye tehát abban rejlik, hogy kezelője mentesítve van a töltés és tüzelési fogásoktól és nincs egyéb gondja, mint a célt pontosan célba venni és a már kilőtt tárat újjal pótolni.

2. ábra.

a csököpeny, b tokfedél, c tok-reisorész, d tok-alsórész, e tusa.

A különböző szerkezetek általában egyszerűek, mert a főtörekvés az, hogy a lövész a golyószórón esett hibát saját maga javíthassa ki.

A golyószóró csöve és irányzéka általában egyezik a puskaéval.

A szerkezet legértékesebb része a zárvázat s itt látjuk a legtöbb eltérést is.

Az elsütés ugyanúgy történik, mint a puskánál. Ha sorozattüzet akarunk leadni, akkor a bilentyűt visszatartjuk.

A zárvázat egyik jellegzetes működése, hogy az utolsó töltény eltüzelése után nyitva marad. A géppuska és a golyószóró között működés tekintetében a különbség abban rejlik, hogy míg a géppuska szerkezeténél és anyagánál fogva a tartós tüzelésre van berendezve, addig a golyószóró rövid sorozatokban tüzel. Erre a megállapításra jutunk akkor, ha összehasonlítjuk ennek a két önműködő fegyvernek a tüzelő gyorsaságát. A géppuska percenként átlag 400—500 lövést ad le, a golyószóró 100—150-et.

Nagy hátránya a golyószórónak, hogy még a legkifogástalanabb működés mellett is csak addig tüzelhet, míg a cső fölmelegedése a megengedett mértéket túl nem lépi.

A cső túlságos felmelegedése ugyanis zavarólag hat a szerkezet működésére és megnehezíti a golyószóró kezelését, növeli a szórást. Ennek megelőzésére két mód áll rendelkezésünkre. Vagy megszüntetjük a tüzet (tűzszünet), vagy csövet cserélünk. A cső túlságosan gyors felmelegedését meg lehet ugyan akadályozni jól működő hűtőberendezés, erős falú cső alkalmazásával, ezek azonban a golyószóró súlyát növelik.

A golyószóró mélyégi szórása (a szórás kúp mag mélysége, mely a lövések 70%-át foglalja magában) többszörösen felülmúlja a géppuskaét, miután hiányzik a szilárd állvány. Főképen ez okból a hosszabb sorozatokban való tüzelést kerülni kell. Ez utóbbit csak akkor fogjuk alkalmazni, ha nehéz harc helyzetben elkerülhetetlen a nagy tűzerő kifejtése, továbbá, ha hálás célok (zárt osztagok) mutatkoznak.

A golyószórótípusok súlya különböző. Mennél kisebb a súly, annál kisebb a találati valószínűség, de ennek ellenében kevesebb számú legénység szükséges a kiszolgáláshoz és szállításhoz és ami a legfontosabb, a golyószóró lényegesen mozgékonyabb (gyors tüzelőállásfoglalás, — állásváltás). Összehasonlítva a puskával, a golyószóró előnyei a következőkben foglalhatók össze:

1. Rövid idő alatt hatalmas tűz összpontosítását teszi lehetővé és módot nyújt annak gyors áthelyezésére.

2. Megkönnyíti a terep alaposabb kihasználását és a lövész kevésbé látható, miután a töltési fogások száma és ezzel kapcsolatban a mozgás lényegesen kevesebb.

3. A tüzelésre kedvező pillanatok azonnal kihasználhatók, mert a lövész minden figyelmét a célra irányíthatja.

4. (Ha 90 lövést adunk le, akkor a golyószóró lövész mindössze 3-szor tölt, ugyanakkor a puskászatár 18 ízben vesz elő tölténytáskájából 1—1 tár töltényt és a zárdugattyút 90-szer húzza hátra és löki előre. Tehát a golyószórós lövész tetemes erő és fáradságot takarít meg a karabély lövéssel szemben.)

Kétségek kívül hátránya a golyószórónak, hogy súlya nagyobb, lőszerrel való ellátása állandó gondoskodás tárgyát kell, hogy képezze, szerkezete érzékeny és sokba kerül.

A golyószóró töltényei tárba töltő káposzba vannak (10, 25, 30 darab) adagolva.

A golyószóró feltámasztására állvány szükséges, miután azt nagy súlyánál és gyors tüzelésénél fogva a puska módjára célratartani fáradságos.

Erre a célra használják a puska támasztékot, mely két villaágból áll és csuklószerűen van a csőre erősítve. Szállítása emberen vagy hátszlovon történik.

Az alábbi táblázat néhány golyószórótípus főbb adatait tartalmazza.

Típus	A töltények		Ürméret mm-ben	Alítámasztás	Szállítási mód	Súly	A rendszeresítő állam megnevezése
	csomagolása	száma					
Tusit mitrailleur	tár	20	8	3 lábú állvány	lövész	9	Francia
Madsen	"	25	7.62	puska-támasz	"	9	Orosz
Browning	"	40	7.62	puska-támasz	"	7	Amerika
Turrer	"	30	7.5	két kar villaállvány	"	8.2	Svájc
Thompson	"	20	7.62	villaállvány	"	6.75	Amerika

4. A Madsen golyószóró szerkezete és működése.

A Madsen golyószóró a világháború előtt az orosz lovasságnál volt rendszeresítve. Itt a Madsen golyószóró egy javított és módosított mintáját ismertetem, melyet a háborús tapasztalatok felhasználásával szerkesztettek meg. (1. ábra). A Madsen golyószórónál a cső és az ezzel összefüggő zár a helybenmaradó alkatrészekben csúszva, hátrafut. A csőnek ezt a hátrafutását a zárra gyakorolt nyomása idézi elő.

A golyószóró helybenmaradó alkatrészeit a 2. ábra mutatja.

Az elmozduló alkatrészek közé soroljuk a csövet, melyet a zárkerethez a csavarmenet erősít. A zárkeretben van elhelyezve a függélyes síkban elforgatható zártömb.

Az elmozduló és a helytálló alkatrészek között összeköttetést a helyretoló kar létesít. (3. ábra.)

A lövés leadásakor az elmozduló részek a löporgázok nyomása következtében hátrasiklanak, majd a zártömb felemelkedik s a töltőúr kinyitása után az üres hüvely kivetődik. A zártömböt a hüvely kivetődése után egy rugó lefelé nyomja, a hátrasiklás pedig befejeződik, ugyanekkor önműködően megindul a helyretolás. Az új töltény bejut a nyitva levő töltő úrbe, melyet azután a zártömb újból lezár.

Töltésnél a 32 darab töltényt tartalmazó, görbe alakú és acélbádogból készült tár a tártartóba kerül, ahonnan a töltények az adogató segítségével jutnak a töltőúrbe.

A tölténytár felillesztése után a jobboldalon lévő töltőemelőt hátrahúzzuk, majd elengedjük. A hátrahúzás következtében az elmozduló részek hátrafutnak és a kakas feszített helyzetbe jut. Az adogató egyet fordul befelé, a benne lévő töltényt a zárkeret töltényrésébe tolja olyképen, hogy most a töltény hüvelyének feneké a tölténytoló előtt fekszik.

Ha ezek után a töltőemelőt előre engedjük, akkor a helyretoló rugó nyomást gyakorol a helyretoló karra, mely az elmozduló részeket előre tolja, miközben a tölténytoló és az adogató közös munkájának eredményeképen egy töltény a töltényúrbe jut.

Egyes lövés leadásánál a ravaszt minden lövésnél külön-külön húzzuk el.

Az egyes lövés beállításához a tűzszabályozó billentyűt vissza kell húznunk annyira, hogy az a ravasz teljes hátrahúzását megakadályozza.

Ezen berendezés segítségével elérjük azt, hogy a golyószóróval csak egyes lövések adhatók le, vagyis az puska módjára használható.

Sorozattűznél a ravaszt hátrahúzzuk s így tartjuk mindaddig, amíg tüzelni akarunk s amíg a tárban töltény van. A sorozattűz megkezdése előtt a tűzszabályozó billentyűt úgy állítjuk be, hogy az ne akadályozza a ravasz teljes hátrahúzását. A sorozattűzet olyképen szakítjuk meg, hogy a ravaszt előre engedjük.

A golyószóró feltámasztására szolgál a villaállvány, mely csuklószerűen van a csőköpenyre erősítve úgy, hogy arra visszahajtható, mikor is a villaállvány a csőtengellyel nagyjában párhuzamos helyzetbe kerül. A villaállvány vége tompa hegyben végződik, hogy a talajba jól belekapaszkodhassék.

A golyószóró tűzének pontosságát lényegesen növeli a tusatámasztó használata. Ez egy támaszlappal ellátott fémrúd, mely a tusa aljára szerelhető.

Recézett középső részének elforgatásakor a benne elhelyezett csavarmenet segítségével hosszúsága növelhető, illetve csökkenthető.

A tusatámasztó alkalmazásával elérjük azt, hogy a golyószóró szilárdan nyugszik a talajon,

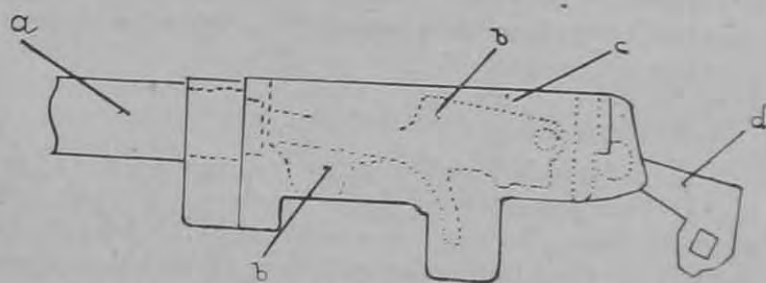
mert két ponton van feltámasztva s a lövész helyzete is sokkal kényelmesebb.

5. A golyószóró kezelése.

A golyószóró lövész, mielőtt fegyverét használja, mindig győződjék meg, hogy az jól működik-e. Ez okból a töltőfogást 3 ízben hajtsa végre, vagyis a töltőemelőt háromszor húzza hátra s közben gondoskodjék arról, hogy a biztosíték zárt helyzetben legyen.

Célozni a golyószóróval többféle testhelyzetben lehet és pedig:

a) *Fekve.* A lövész a golyószóró mögött, annak meghosszabbításában fekszik, szétterpesztett lábakkal.) A villaállvány rugóját kinyitja, az állványt előrehajtja, a tusanyakát jobb kezével átmarkolja s azt előre lefelé nyomja, miáltal a villaállvány belefűrődik a földbe. Balkezelével átmarkolja a tusatámasztó recézett részét s a balkönyökét a talajra támasztja. A golyószóró tusatalpát pedig a jobb vállgödörbe szorítja.

3. ábra.

a cső, b zártömb, c zárkeret, d helyretolókar.

Ha a lövész tusatámasztó nélkül akar löni, akkor a balkéz a tusa alsó részét fogja át olyképen, hogy a jobb kéz mögé jusson. Mindkét kéz erősen a vállgödörbe szorítja a tusatalpat, a könyökök a talajon nyugszanak.

Ez a leggyakrabban használatos célzási mód, mert a golyószóróval való pontos lövést megkönnyíti, a lövész a terepnyújtotta előnyöket jól kihasználhatja és kis célt mutat.

b) *Térdelve* főképen akkor használjuk a golyószórót, ha a tüzelőállásból a terepfedezet (vetés, gaz stb.) miatt, fekvé a célt nem látjuk. A lövész ilyenkor a jobb térdén térdel, a jobb kéz a tusanyakát fogja át, balkéz a tok alsó részét; a bal kéz könyöke a bal térden nyugszik.

c) *Állva.* Ily testhelyzetben a golyószórót megkezdéseknél és akkor használjuk, ha a tüzelő állásból a cél sem fekvé, sem térdelve nem látható. A lövész egy lépést jobbra hátra lép, a test súlya a bal lábon nyugszik, a felsőtest pedig kissé előre hajlik a sorozattűz okozta hátralökés ellensúlyozására. Jobb kéz a tusanyakát fogja át, bal kéz pedig a tok alsó részét.

d) *Hátan fekvé.* Légi járművekre való tüzelésnél használjuk. A hanyattfekvő lövész fejét párnaszerűen támassza alá. Erre a legegyszerűbb megoldás, ha a lövész a golyószórós raj valamelyik csatárát lefekteti s fejét annak hátához támasztja. A kéztartás ugyanaz, mint térdelve való lövésnél.

e) *Ülve* a lövész a puska mögött ül felhúzott térdekkel, könyökei a térdein nyugszanak.

Töltés:

Töltéshez a lövész a tölténytárt a közepén megfogja, azután a tártartó nyílásába illeszti. Eközben hátra lefelé nyomja, első sarkát pedig előre tolja. A tár akkor fekszik helyesen a tártartóban, ha a behelyezés után a tártartó rugó esattanó hangot ad. Ezután jobb kezének tenyerével a fogantyút megmarkolja, erőteljesen hátrahúzza, majd előreengedi és tenyerével ráüt a fogantyúra, hogy az helyzetében rögzítődjék.

A golyószóró megtöltése után a jobb kéz a tusanyakat átfogja. A tok alsó részének baloldalán találjuk a biztosító fogantyút, melyet alsó és felső helyzetbe fordíthatunk el. A biztosító fogantyúval a golyószórót a véletlen elsülés ellen biztosítjuk. Ha a biztosító fogantyú felső helyzetben van, akkor a golyószóró nem sülhet el.

Űrités:

A lövész a tártartóból kiveszi a tárat, a golyószórót biztosítja és a töltőfogást 3-szor ismételve, a tokfedelelet kinyitja. Ezután a biztosítást megszünteti, a kakast feszteleníti, a fedelet lecsapja és alapirányzékot állít.

Hűtés:

A golyószóró csöve a gyors, egymást követő lövések következtében igen erősen felmelegszik, aminek káros hatása azután abban jelentkezik, hogy a löszabatosság csökken (a szórás megnagyobbodik) és az alkatrészek működésében zavarok állanak be.

A túlságos fölmelegedést hűtéssel ellensúlyozzuk. Legegyszerűbb a léghűtés, mely abból áll, hogy a golyószóróval kb. 10 percig nem tüzelünk.

A hűtés másik módja a vízhűtés. A tömlővel történő vízhűtésnél a lövész kiveszi a golyószóróból a fölmelegedett csövet, az átadja a raj egyik csatárának s helyébe másikat tesz. A csatár az átvett forró csövet reáfekteti 2 tárra, s a tömlő segítségével a cső belsejét és külső felületét addig locsolgatja, míg az arra kerülő víz nyomán gőz képződik.

A hűtést végrehajthatjuk még úgy is, hogy a golyószóróban lévő forró cső töltényürébe és a cső külső felületére öntünk vizet.

Az esetben, ha víztömlővel nem rendelkezünk, a kihúzott forró csövet vízbe, hóba, sárba mártjuk.

Csőcsere:

A tár eltávolítása után a tűzszabályozó billentyűt egyes lövésre állítjuk s a golyószórót kiürítjük. Ennek megtörténtével a zárszeget bal kézzel elfordítjuk és kihúzzuk s a fedelet jobb kézzel kinyitjuk. Most a tusát a szekrényel együtt 90° alatt lefordítjuk s az elmozduló részeket addig húzzuk hátra, míg a zárkeret szabadon nem áll. Ekkor megmarkoljuk a zárkeretet s a csövet a köpenyből kihúzzuk. A tartalék cső behelyezése a golyószóróba fordított sorrendben történik.

A „Madsen“ golyószóró súlya: 8.5 kg.

Kezdősebessége: 720 m./sec.

Lőgyorsaság: 500 lövés/sec.

Használható lőgyorsaság: 100—120 lövés/sec.

A cső élettartama: 15—20.000 lövés (gondos hűtés, kezelés mellett).

6. A golyószóróval való lövés.

A golyószóró lőgyorsasága elméletileg 3—500 lövés percenként, gyakorlatban azonban csak 100—120 lövéssel szabad számolnunk. Ennek az a magyarázata, hogy 100—150 lövés után a cső annyira felmelegszik, hogy azt vagy pihentetni vagy hűteni kell.

Használhatjuk puska módjára, egyes lövésre és sorozattűz leadására.

A sorozattűz (mely az által keletkezik, hogy a ravaszt állandóan visszahúzza, a golyószóróval önműködően tüzelünk) sohase legyen nagyobb, mint 4—8 lövés, mert ellenkező esetben a golyószóró tartós rázkódtatása következtében, a szórás-kúp mag nem fedi a célt, hanem a lövések hosszúak vagy rövidek lesznek. Egyes lövésnél a golyószóró szórása egyezik a puska szórásával.

Sorozattűznél a szórás már nagyobb, aminek több oka van. Az előbb említett ok következtében 4—8 lövésnél hosszabb sorozat tüzelése növelni fogja a szórás nagyságát. Könnyen érthető az is, hogy a szórás legkisebb akkor lesz, ha fekvő villáállvánnyal és tusatámasztóval lövünk és lényegesen nagyobb lesz, ha ezek nélkül állva tüzelünk. Ugyancsak növeli a szórást a golyószóró csövének felmelegedése és elhasználtságának a mértéke.

A sorozattűz lehet ponttűz és szórótűz. Ponttűznél az irányvonalat igyekezünk pontosan a célra tartani, hogy a szórás-kúp mag a célt takarja. Oly célok lödőzésére alkalmazzuk, melyeknek a kiterjedése keskeny.

Szóró tűzzel oly célokat veszünk tűz alá, amelyeknek szélessége a ponttűz szélességi szórásánál nagyobb. Végrehajtásánál a szabály az, hogy az irányvonalat a cél szélességén vagy mélységén egyenletesen vezessük végig.

A golyószóró lőtávolságait és az ezeken belül leküzdhető célokat az alábbi táblázat tünteti fel:

100 m-ig	100—400 m-ig	400—800 m-ig	800—1200 m-ig
lőrészek	az összes	rövid időre felbukkanó kis csoportok	mélység és szélességben kiterjedő, különösen mozgásban levő célok
harcrendű célok			

(Folytatjuk.)

Mint a kő, melynek esését első pillanathban gyenge erővel feltarthatjuk, de mely, ha ezt elmulasztjuk, percenként növekedő sullyal és sebességgel rohan lefelé, s ellenállhatatlan erővel ront s magával ragad mindent, mivel találkozik: ilyen a nehéz szó, melyet felgerjedésünkben kimondunk. Az első percben visszavehetjük; rövid ideig még tőlünk függ, hogy hatását enyhítsük; de ha ez elmúlt, hasztalan minden; az egy szó, melyet meggondolatlanul kiejtünk, felszámíthatatlan sullyal ront le egész életünkre s nincs viszony, mely hatalmának ellenállhatna.

Eötvös.

Össztűz vagy egyestűz.

Irta: LÁDAY ISTVÁN százados.

A Csendőrségi Lapok múlt évi 15., 17. és 23. számában fenti cím alatt fejtegették egyes bajtársak azt, hogy csendőrségi fegyverhasználatok alkalmával melyik tüzelési módot lesz célszerűbb alkalmazni, az össztűz-e vagy az egyestűz.

A kérdés érdekes, mert a lényegében két részre oszló vélemények képviselői igyekeztek minden hathatós érvet felsorakoztatni nézeteik támogatására. Aktuális a kérdés pedig azért, mert az új Gy. Gyak. Szab. megjelenése folytán a csendőrséget annak szellemében kell kiképezni.

E cikk keretén belül én is hozzá nyúlok a kérdéshez, lehetően más nézőpontból próbálom azt megvilágítani.

A 15. számban megjelent cikk lényege alapján véve az, hogy a csendőrségi gyakorlatban, a viszonyokat figyelembe véve, csak az össztűz lehet az egyedül alkalmas tűznem, és pedig azért, mert az össztűz nagyobb tűzfegyelmet biztosít, morális hatása nagyobb; s így az a kettős cél, hogy az eredmény is eléressék s viszont lehetőleg kíméletesen legyen az keresztül vive, könnyebben elérhető, mint az egyestűznél, ahol a tűzfegyelem lazább, aminek következtében ártatlan emberéletben könnyebben kár esik.

A 17. számban megjelent cikk írója, — amely cikk lényegével különben egyetértek, — amellet érvel, hogy az egyestűz a helyesebb, mert jól kiképzett csapatnál a tűzfegyelemnek még a legválságosabb pillanatokban sem szabad csődöt mondania. Másrészt az egyestűznél minden egyes csendőr a maga választotta célra adja a lövéseit és mert tudja, hogy kiket kell kímélnie, ezért úgy fog tüzelni, hogy ennek a kötelességének lehetően meg is felelhessen.

A harmadik cikk, amelyik lapunk 23. számában látott napvilágot, főképpen a tűzfegyelem szempontjából bírálja a kérdést és ezen alapon arra a meggyőződésre jut, hogy az össztűz lesz a mi viszonyaink között az alkalmasabb tűznem.

Én az utóbbi cikkekre reflektálva akarom kifejezni nézeteimet.

A cikk szerzője lélektanilag igyekszik bizonyítani az össztűz alkalmazása által elérhető nagyobb tűzfegyelmet, ami alatt azt érti, hogy mintegy zsinórrángatással képes a parancsnok a 15 vagy 25 puskáját egyszerre elsütni, olyan időpontban, amikor annak szükségét látja és csak pontosan addig lőnek a puskái, ameddig ő akarja. Különösen a „harcizaj“-t és a „lelkiizgalmak“-at említi meg, mint a lélekre ható olyan fontos tényezőket, melyek azt bizonyítanak, hogy csak össztűzzel lövő csapat parancsnoka tud igazán tűzfegyelmet tartani.

Én sem a „harcizaj“-t, sem a „lelkiizgalmak“-at éppen a mi viszonyaink mellett nem tartom olyan fontos tényezőknél, hogy azok alkalmasak volnának ezt a kérdést lőtechnikai és harcászati vagy mondjuk karhatalmi alkalmazás szempontjából eldönteni.

„Harcizaj“-ról és „lelkiizgalmak“-ról beszélhetünk egy későbbre menő küzdelemben, ahol fegyver-fegyver ellen, gép-gép ellen, ember-ember ellen stb. küzd, de egy botokkal és én nem tudom még milyen, alapján véve ártalmatlan fegyverekkel, szervezetlenül és rendszer nélkül fellépő tömeg a

szó igazi értelmében vett harcizajt nem fog halatni, legfeljebb kiabálni, abcugolni és hangoskodni fog, ami lehet, hogy a csendőrfülnek kellemetlen, de a csendőrszívre megfélemlítőleg nem hathat. Ez igaz, hogy individuális dolog és aszerint, hogy ki milyen fából van faragva, jobban vagy kevésbé reagál reá, de nagyon lebecsülnék önmagunkat, ha ezek között a viszonyok között is túlaggodalmasan figyelembe vennők az ilyen „harcizaj“-t és a „lelkiizgalmak“-at.

De tegyük fel, hogy lesz harcizaj és lesz lelkiizgalom, minthogy kétségtelenül ez utóbbi bizonyos mértékben jelentkezni fog. Különösen ez utóbbi fontos úgy lőtechnikailag, mint fegyelmi szempontból.

Mi is az a „lelkiizgalom“? Egy indulat, érzéseink rendkívüli működése. Ebben az esetben, ha egyszerűen fejezem ki magamat, nem egyéb, mint egy igen alacsony fok a félelemnek; egy olyan foka, amelyik nem hatalmaskodott el rajtunk, hanem önfegyelmünk következtében el van fojtva. Tehát aszerint, hogy azok az események, amelyek ezt előidézik, hogyan alakulnak és mennyire fegyelmezett a csapat (milyen mértékben van felvértezve a kiképzés okszerű munkája által ezek ellen az izgalmak ellen), aszerint fog ez az indulat is hol magasabbra, hol alacsonyabbra szökni benne. A gyakorlatban tehát akkor lesz a csendőr, vagy akkor lesznek a csapat tagjai a legizgatottabbak, amikor az őket fenyegető veszély a legnagyobb. Tehát amíg a tömeg vagy csoport támad. Ha a támadás megszűnt, valószínűleg a csapat, illetőleg az egyének izgalma is alább száll.

Az új csendőrségi Szolgálati Utasítás (Szut.) határozványai szerint a fegyvert lehető kímélettel és csak a cél eléréséig kell használni.

Egy támadó (ellenszegülő) tömeggel szemben, eltekintve az egyéb közbiztonsági tennivalóktól, mi lehet más a cél, mint a támadás visszautasítása és a tömeg szétoszlata.

Ilyen esetben a cél szentesíti az eszközt. Tehát nem azon kell mindenáron aggodalmaskodni, hogy vajjon lehető kímélettel alkalmazom a fegyvert, hanem minden erőmmel azon kell lennem, hogy a célt elérjem. Ha helyesen magyarázzuk a „lehető kímélet“-et, akkor azt hiszem, főképpen nem erre az esetre érthetjük, hanem elsősorban olyan esetre, amikor egyes emberekkel szemben használ a csendőr fegyvert s rendszerint akkor, ha nem löfegyvert, hanem kevésbé veszélyes fegyvert, vagyis kardot vagy szuronyt, amikor a vágást vagy szúrást olyan testrészekre (pl. a végtagokra) irányítja, amelyek kevésbé érzékenyek, de amellet az élendő célt, — vagyis a támadásra képtelen állapotba való helyezést, — biztosítják. A löfegyverrel már nehéz lesz pontosan kiszámítani a lövés irányát és úgy is találni, hogy pontosan a karját találja el a csendőr az ellenszegülőnek, mert ugyanakkor más testrészét és különösen tömegben másokat is érhet a lövedék. Tehát egy tömeggel szemben alkalmazandó fegyverhasználatnál, mint ahogy azt a Szut. is előírja, lehetően az aggokat, asszonyokat, gyermekeket stb. kímélni kell; erre értem én a lehető kíméletet.

Ezek után kérdelem: vajjon hogyan tudom én a kíméletre szorulókat jobban megkímélni, ha pontos, célzott lövéseket adnak le az embereim, amikor

kiválasztják a legveszedelmesebbeket, a legjobban hangoskodókat és a Lőut. határozványaihoz képest önállóan választott célpontra és hosszabb vagy rövidebb ideig tartó célzással tüzelnek, vagy egy elég gyors egymásután következő Cél! Tűz! vezényszóra sokszor csak talán találomra sütögetik el a puskáikat. Azt hiszem, ez feleletre nem szorul.

Ezekután a tűzfigyelemről szeretnék egy-két szót szólni.

A Gy. Gyak. Szab. 203. p. kétféle módon alkalmazható egyestűzet ismer és pedig: *csatártűzet* és a *vezetett tűzet*.

A csatártűz lényege az, hogy a csatárok önállóan választott céltárgyra, önállóan állított irányzékával tüzelnek.

A vezetett tűznél a parancsnok jelöli meg a céltárgyat és az irányzékállást.

A 248. p. szerint *csatártűzet* mozgékony, nehéz, rosszul látható és pillanatokra felbukkanó célok ellen, *vezetett* tűzet pedig át nem tekinthető terepen olyan célok ellen, melyet a golyószóró nehezen talál meg, golyószórók pótlására, hirtelen felbukkanó ellenségre, tűzzel való rajtaütésnél és a tűzfigyelem helyreállítása céljából rendeljen el a parancsnok.

A Lőut. 81. szerint, ha a viszonyok az egyes lövések megfigyelését lehetővé teszik, akkor a csatárok önállóan választhatják vagy változtathatják a célpontot.

A tűzfigyelem, szerintem, nemcsak abból áll, hogy a csapat csak parancsra kezdje meg, vagy szüntesse be a tüzet, hanem ezenkívül kiterjed még arra is, hogy a csatárok a célt helyesen válasszák meg (vagy a megparancsolt célra tüzeljenek), az irányzékot helyesen állítsák (öntevékenyen: Gyak. Szab. 205. p.), vagy parancsra, és hogy a tűzgyorsaságot megfelelően szabályozzák. Sohasem szabad elhamarkodottan, célzás nélkül tüzelni és a lövések megfigyelését elhanyagolni.

Mindezek alapján nézzük, vajjon van-e aggodalomra ok a mi viszonyaink között az egyestűz alkalmazásánál, különösen abból a szempontból, hogy a támadás megszünésekor, vagy a tömeg menekülésekor éppen a harcizaj és a lelki izgalmak miatt csak késve fogják a csendőrök a parancsnok tűzbeszűntető parancsát teljesíteni.

Szerintem nincs ok az aggodalomra. A Szut. határozványaiából minden egyes csendőrnek tudnia kell, hogy a fegyver csak az elérendő célig használható, tehát menekülőkkel, vagy olyanokkal szemben, akik az ellenállással felhagytak, nem alkalmazható. De a csatárnak sem szabad tüzelnie, ha a cél eltűnt. Tehát, ha a harcizajban (lármban) minden egyes csendőr nem is hallaná a tüzet szűntess parancsot, amit különben minden csendőrnek (csatárnak) ismételnie kell, még akkor is éppen a tűzfigyelem és az utasítás követeli meg tőle, hogy a menekülőkkel szemben már ne használja fegyverét. De tovább menve, tegyük fel, hogy mindezek dacára egy-két elragadtatott csendőr nem átallaná menekülőkre is tüzelni, vajjon hány lövést adhatnának le? Azt hiszem, nem sokat s ez az egyedüli ok nem volna elég arra, hogy a lötechnikailag jobban alkalmazható egyestűzet az ösztűzzel helyettesítsük. De nem is valószínű, hogy ez az eset előforduljon, csak mint kivételes esetet említhetem, hiszen lélektanilag sem indokolt; a támadás megszűntével a csa-

pat izgalma is minden bizonnyal alábbszállt, önérzete emelkedett, az egyesek magatartása biztosabb lett. Szóval nyugodtabbak az emberek s nyugodtabban viselkednek, tehát jobban kézben tarthatók.

Az elősoroltak alapján, azt hiszem, nyugodtan megállapíthatjuk, hogy az egyestűz alkalmazása a csendőrségi viszonyok között is, úgy lötechnikai, mint harcászati (karhatalmi) szempontokból alkalmasabb lesz, mint az ösztűz.

Azt viszont, hogy az egyestűzet a parancsnok milyen módon alkalmazza, mindig a helyzettől fog függni. Sokszor a vezetett tűz, de elég gyakran a csatártűz is alkalmazást talál.

Ezekkel kapcsolatban ki kell térnem még a „szuronyt szegez” és a „kézitusához kész” kérdésre is. A „szuronyt szegez” fegyverfogás, nézetem szerint, teljesen elavult és a mai viszonyok között semmi célt nem szolgálhat.

Egy tömegnek szuronnyal való szétesztatása, azt hiszem, még a laikus előtt sem tűnik fel egyébként, mint ókorbeli hadműveletnek, ahol a falanxok egyszerűen letiporták az ellenséget. Itt arról van szó, hogy a tömeg vagy tartva a következményektől, még mielőtt a szuronyhasználatra kerülne a sor, megugrik, vagy pedig ellentáll, s akkor cselekedni kell. Ez pedig abból fog állani, hogy azt, aki nem tágit, szuronnyal, esetleg puskatussal kényszerítik a távozásra, illetve az ellenszegülés abbahagyására, már pedig azt a merev „szuronyt szegez” fegyverfogással nehéz lesz megtenni. Itt a lényeg különben sem ott van, hogy „szuronyt szegez”-nek, vagy „kézitusához kész”-nek hívjuk a vezényszót, mert ez csak alaki célt szolgál, hanem a végrehajtás módjában. Már pedig azt tudjuk, hogy a végrehajtás mozgékonyt kíván s azt is megkívánja esetleg, hogy a fegyvert többféleképpen, szúrásra, ütésre, végső szükségben lövésre is használja a csendőr. Ezt a „szuronyt szegez” helyzetből kevésbé lehet megtenni, mert ha a vezényszó szó szerinti értelmét vesszük, akkor a végrehajtást is aszerint kell érteni, vagyis egy merev fegyverfogást, amiből újabb vezényszó nélkül a csendőrnek elmozdulnia nem volna szabad. Viszont a „kézitusához kész” vezényszóra elfoglalt helyzet mindenféle harci cselekményt, még birkózást, rugást, stb. is megenged. De itt sem a „kézitusához kész” vezényszón van a lényeg, mert az csak alakiságot, a kiképzés célját szolgálja.

A csendőr kard- vagy szuronyfegyver használata nem egyéb, mint *kézitusa*. Kézitusa, melynek a végrehajtási mozzanatai bizonyos kíméletet kívánnak, mert hiszen nem ellenségről van szó, hanem ellenszegülő, elkábított, félrevezetett, indulatok által hajtott véreinkről, de, nézetem szerint, ezek a tekintetek csak addig jöhetnek figyelembe, amíg azok a végső cél érdekeibe nem ütköznek. A kiképzés szempontjából fontos az, hogy a gyakorlatban előforduló minden eshetőséggel számoljunk, tehát olyan esettel is, amikor a Szut. által hangoztatott kíméletes fegyverhasználati módot, a körülmények kényszerítő volta miatt már nem alkalmazhatjuk.

De arra is kitér a Szut., hogy vannak olyan esetek, amikor a csendőrnek fegyverét tekintet nélkül, olyan erélyesen és olyan módon kell használnia, hogy bármilyen válságos helyzetekben is megállja a helyét. Itt nem mulaszthatom el, hogy a cikkem elején hangoztatott kiképzés céltudatosságára utaljak, melyben az önfegyelemre s ezzel kapcsolatosan